Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem.

NAJER FOLKSBLAT

פרייז 15 גראשען

היינט 8 זייטען

נייער פאלקסבלאט

№ 80 | Łódź, Poniedziałek, 6 kwietnia 1931 r. | נײנטער יאהרגאנג | לאדז, מאנטאג, י"ט ניסן תרצ"א | № 80

Adres Redakcji i Administracji: Łódź, Piotrkowska 21, tel. 224-71. — אדרעס פון רעדאקציע און אדמיניסטראציע: לאדז, פעטריקאווער 21, טעל. 224=71

כשר לפסח! די בעוואוסטע יודישע שאקאלאדע=פאבריק „ZŁOTY RAJ" אינהאבער: ש. האלפערן כשר לפסח

מאכט בעקאנט איהר געעהרטע קונדשאפט, אז צום בעפארשטעהענדען פסח איז זי פארזעהען מיט א רייכען אויסוואהל פון פערשידענע שאקאלאד און קארמעלען כשר לפסח אפילו למהדרין מן המהדרין

אונזערע פערקויפס=שטעלען: ווסכאדניא 50, זאוואדזקא 11, צעגעלניאנא 26.

בעמערקונג: אלעס ווערט אויסגעארבייט בהכשר גמור אונטער דער השגחה פון אנשים כשרים ונאמנים. מ'בעט זעהר די ג' קונדשאפט, וואס פריהער איינצוקויפען אויף יו"ט, כדי אויסצומיידען א גרויסען געדראנג.

כשר לפסח שאקאלאד — פאבריק „PROGRESS" קאנסטאנטינער 14 פיליע ווסכאדניא 52

די פיליע איז שטענדיג פערזעהן מיט א רייכן און פרישן אויסוואהל פון פערשידענע צוקערוואַרג, שאקאלאד, מארמאלאד, באמבאניערן

אלעס כשר לחג הפסח אפילו למהדרין.

מיט אכטונג ה. שיליט לאדז, קאנסטאנטינער 14.

בעמערקונג: אלעס איז פון אייגענער אויסארבייטונג.

וואהל=קאמיסיע דער ציוניסטישער ארגאניזאציע צו די קהלה=וואהלען אין לאדז

רופט אלע יודען

נאכצוקאנטראלירען באלד איז גמינע, פל. וואלנאשטשי 6

צי זיי זענען אריינגעטראגען געווארען אין די וועהלער=רשימות.

אין נעגענפאל מוז מען באלד רעקלאמירען, כדי נישט צו פערלירען דאס וואהל-רעכט.

וועהלער, פערזוימט נישט דעם טערמין!!

אינפארמאציעס ווערען ערטיילט אין לאקאל פון דער ציוניסטישער ארגאניזאציע, צעגעלניאנא 4, טעלעפאן 127-28.

8=טונג זאקען=פאבריקאנטן!

פערקויפ פון פערשידענע געפארבטע, מערצערוזירטע און געגלענצטע גארנען אין אלע נומערן.

„NICIANKA"

לאדז, פולנאצנא 2, טעל. 211-64

סאלידע און רעעלע בעהאנדלונג! קומט און איבערציגט אייך!

— דאס בעקאנטע — מענער-היט-געשעפט „SPLENDID" 11=טער ליסטאפאד 31 קאנסטאנטינער

עמפפעהלט צום קומענדען פריהלינג= און זומער=סעזאן דעם רייכסטען אויסוואהל פון

מענער=היטען פון די בעסטע פאסאנען פון אין= און אויסלענדישע פירמעס

ספארט=היטלעך

די פרייזען זענען צוליב'ן קריזיס בעדייטענד פערקלענערט.

בעמערקונג: מיר בעזיצען א גרויסען אויסוואהל פון עלעגאנטסטע

מיטטיילונג.

פון היינטיגען טאג אן ווערט צו יעדען בילעט אין אלע יודישע טעאטערן אין גאנצען לאנד צוגערעכנט א 10=גראשענדיגער אפצאהל לטובת א יודישען אקטיארען=הויז.

אויף דער צווייטער זייט פון יעדען בילעט מוז זיין אויפגעקלעפט די ענט-שפרעכענדע אפצייכנונג.

הויפט-פערוואלטונג פון יודישן ארטיסטען-פעראייז אין פוילען.

2143

וואהל-קאמיטעט

צו די קהלה=וואהלען אין לאדז

פון דער האנדווערקער-צענטראלע, פאלודניאווא 4.

אכטונג האנדווערקער!

מיר רופען די אלע, וועלכע האבען די פאריגע יאהרען געצאהלט עטאט און זענען דערנאך בעפרייט געווארען, ווי אויך אלע אנדערע מענער, וואס האבען שוין געענדיגט 25 יאהר —

נאכצוזעהען די וועהלער=רשימות

אין דער קאנצעלאריע פון דער קהלה (פל. וואלנאשטשי 6)

אין פאל, ווען איהר וועט זיך נישט געפינען אין דער רשימה, דארפט איהר עס מעלדען אין סעקרעטאריאט פון וואהל קאמיטעט (פאלודניאווא 4) טעגליך פון 6–9, כדי מיר זאלען קאנען רעקלאמירען.

דער טערמין פון רעקלאמירען ענדיקט זיך דעם 12=טען ד. ח.

דער וואהל=קאמיטעט.

2123

בית היתומים זגערזשער 40

היינט, מאנטאג, דעם 6-טען אפריל 1931, 7 א זייגער אוונט קומט פאר אין אונזער לאקאל

א זעהר וויכטיגע פערזאמלונג

צו וועלכער אלע אונזערע מיטגלידער און סימפאטיקער ווערען געבעטען פינקטליך צו ערשיינען.

די פערוואלטונג פון בית היתומים זגערזשער 40

2153

ENGLISH

פאר אנפאנגער און פארט געשריטענע. קאנווערסא ציע, ליטעראטור

צו צוגענגליכע פרייזען ערטיילט א פעהיגער פע-דאגאג. — אפערטען אין אדמיניסטער. פאר "Mir"

צו די תנאים פון אונזערע פריינד

פרל' חיה'לע נארצים

מיט ה' נטע פארזשענטשעווסקי

ווינשען מיר א הארציגען מזל-טוב און א גליקליכע צוקונפט.

פייגע ברוינער
יצחק גלאס

צו אלע מיטגלידער פון גאלדשמידען, זייגער-מאכער און גראווירער-צעך!

דערמיט מעלדן מיר, אז היינט מאנטאג, דעם 6-טן אפריל פונקט 6 אוו. קומט פאר אין אייגענעם לאקאל, זאוואדזקא 4 די פארזעצונג פון דער

אלגעמיינער פערזאמלונג

מיט פאלגענדער טאג-ארדנונג: 1) בעריכט פון קאסע, 2) בעריכט פון דער רעווידיר-קאמיסיע, 3) בודזשעט פאר'ן יאהר 1931–32, 4) וואהלען פון פאד-סטארשעס און פערוואלטונג, 5) פרייע פארשלאגען.

מיר בעטען אלע צעך-מיטגלידער אומבעדינגט צו קומען פינקטליך.

די פערוואלטונג.

2067

Dr. med. J. M. BARCINSKI

רענטגען=אינסטיטוט

הייל-בעהאנדלונג פון בייזע געשווילעכצען (ראק) רענטגען און פאטאגראפיעס-דורכלייכטונגען אויפ'ן ארט און אין די וואוינונגען פון די קראנקע.

אויפנאהמס-שעה'ן פון 5–8 אוונט.

11. ליסטאפאד 20, טעל. 142=50.

אל. קאשטשושקי 21 „הזמיר" אל. קאשטשושקי 21

יודישע טעאטער=סטודיע פון „הזמיר".

היינט, מאנטאג, 9 אין אוונט פאפולערע פארשטעלונג

אין פאליש אויף דער קייט אין 3 אקטען פון י.ל. פרץ

מיטוואך, דעם 8. ד.ח. 4 נאכמיטאג—פאפולערע פארשטעלונג

די גאלדגרעבער קאמעדיע אין 5 אק-טען פון שלום-עליכם.

יא'ערשטאג, דעם 9-טען 10.30 א זייגער פריה — פייערליכע פרץ-אקאדעמיע

א רעפעראט א.ד.ט. „פרץ דער ראמאנטיקער" וועט האלטען נחמה עפשטיין, ווילנא

אין פאליש אויף דער קייט אין 3 אקטען פון י.ל. פרץ

בילעטען פון 50 גראשען אן.

דאנערשטאג, דעם 9. אפריל, 9 אוונט די גאלדגרעבער

בילעטען צו בעקומען ביי דער קאסע פון „הזמיר".

אנ׳איי־בּיגער שלום=אפּמאך

צווישען דייטשלאנד און רוסלאנד?

פּאַריז, 5. (ספּ. טעל.) די ידיעה וועגען דעם בעפאַרשטעהענדען שליסען פון „אייביגען שלום אַפּמאַך" צווישען סאוויעט רוסלאַנד מיט דייטשלאַנד האָט אין דער פרעסע אַרויסגערופען אַ שטאַרקע רעאַקציע, הגם דער אויסדרוק „אייביגער" רופט אַרויס אַ שמייכעל ווייזט מען אָבער אָן אין געוויסע פּאָליטישע קרייזען אַז דער דייטש־רוסישער בּונד וועלכער איז ענטשטאַנען נאָכ׳ן צוטיילען פון פּוילען האָט אין אַזאַ אָדער אַנדער פאָרם געדויערט ביז ווילהעלם דער 2. האָט אין 1928 אָפּגעשאַפט דעם גאַראַנטיע אָפּמאַך, וואָס איז געשלאָסען געוואָרען דורך ביסמאַרק.

די איצטיגע פיהרער פון דער דייטשער פּאָליטיק האָבען זיך נישט אָפּגעזאָגט פון דעם פּלאַן זיך צו פערשטענדיגען מיט רוסלאַנד און גאָך די חגאות זאָל טאַקע פאַרקומען די בעגייאונג פונ׳ם ראַפּאַלאָ אָפּמאַך.

פראַנקרייך זאל צושטעהן צו דער דייטש־עסטרייכישער צאָל־אוניע

לאָנדאָן. 5. (ספּ. טעל.) דער דיפּלאָמאַטישער קאָרעספּאָנדענט פון „דיילי טעלעגראַף" איז מודיע, אַז בריאַן האָט בדעה אַרויסצוטרעטען אויף דער נאָהענטסטער סעסיע פון פעלקערבונד־ראַט מיט דעם פאָרשלאַג צו פערברייטערען די ראַהמען פון דער דייטש־עסטרייכישער צאָל־אוניע, דהיינו, אַז די אוניע זאָל אַריינגעמען אויך אַ רייה אַנדערע לענדער, נישט אויסגעשלאָסען אויך פראַנקרייך, דאָס האַלט בריאַן וועט זיין אַ בעסער מיטעל צו קעמפען געגען די פאָלגען פון דער אוניע ווי די פּראָטעסטען און אַנדערע מיטלען, וואָס די רעגירונגען האָבען בדעה אָנצונעהמען.

30 אויסערן־מיניסטאַרען געגען דער דייטש־עסטרייכישער צאָל־אוניע

פּאַריז, 5. (ספּ. טעל.) „לע מאַטען" טיילט מיט אַז 25 אָדער 30 מיניסטאָרען פאַר אויסערן ענינים וועלכע וועלען זיך צוזאַמענקומען אין אייראָפּעאישען קאָמיטעט אין פּאַריז דעם 16. מאי וועלען אָפּשאַצען אויב די דייטש־עסטרייכישע איניציאַטיוו איז גינסטיג פאַר דער אייראָפּעאישער ווירטשאַפטליכער און פּאָליטישער אוניע. ס׳איז גאַנץ מעגליך אַז ס׳וועלען געמאַכט ווערען פּראָפּאָזיציעס געגען דער דייטש־עסטרייכישער צאָל־אוניע.

יודישער בית־עולם אין מלאווא ווערט עקסמיטירט

סענסאַציאָנעלער פּראָצעס אין מלאַווער סרייז־געריכט

מלאווא, 5 (טעלעפאָניש) צווישען יאַן לעלעוועל און דער יודישער קהלה אין מלאווא קומט פאָר זייט אַ רייה יאָהרען אַ סכסוך וועגען דעם פּלאַץ, וועלכען די קהלה האָט פערנומען אויף אַ בית־עולם. די קהלה בעזיצט שוין דעם פּלאַץ זייט 100 יאָהר. דער באָדען האָט בשעתו געהערט צום גוט „סטאַראָסטווא מלאווא", וועלכען ס׳האָט פון זיין פאָטער אויגוסט בעקומען בירושה יאַן לעלעוועל. ביז׳ן קריג האָט די מלאווער יודישע קהלה געצאָהלט פּאַכט־געלד זמן קריג האָט זי אויפגעהערט צו צאָהלען. היפּאָטעקאַריש איז דער אינהאַבער פון דעם פּלאַץ געווען יאַן לעלעוועל און האָט ער זיך דעריבער געווענדעט אין געריכט מיט אַ פאָדערונג צו בעצאָהלען איהם דאָס פּאַכט־געלד און פערלאַנגט אויך אַנ׳עקסמיסיע.

אין מלאַווער קרייז־געריכט האָט דער ענינ געדויערט העכער צוויי יאָהר און איז פיל מאָל אָפּגעלעגט געוואָרען. איצט איז דער פּראָצעס פאָרגעקומען און דאָס געריכט האָט געפסקנט, אז דער פּלאַץ געהערט לעלעוועל׳ען און האָט פעראָרדענט צו בעצאָהלען דאָס געפאָדערטע פּאַכט־געלד.

ציוניסטישע מעהרהייט אין דער בּיליצער יודישער קהלה

ביליץ, 5 (טעלעפאָניש) אלס פּרעזעס פון דער יודישער קהלה אין ביליץ איז געוועהלט געוואָרען דער ציוניסט זיגמונט ארצט אלס וויצע פּרעזעס — ד"ר איינהאָמער אויך אַ ציוניסט. אַ חוץ דעם זענען געוועהלט געוואָרען 3 ציוניסטען, 3 אוניאָניסטען (אַסימילאַטאָרען) 1 אגודה׳ניק און 1 אומפּאַרטייאיש רעליגיעזער.

אינטערנאַציאָנאַלע זשורנאַליסטען־קאַרטען אלס פּעסער

וואַרשא, 5. (טעלעפאָניש) דער שווייצאַרישער ליטעראַטען פעראיין האָט מיטגעטיילט דער אינטערנאַציאָנאַלער זשורנאַליסטען־פעדעראציע אַז די שווייצאַרישע רעגירונג האָט אנערקענט די אינטערנאַציאָנאַלע זשורנאַליסטען קאַרטע די רעכט פון אַ פּאַס. אַזוי אַרום וועלען אויף די דאָזיגע קאַרטעס ערטיילט ווערען אויסלענדיש ע וויזעס. שווייצאַריען איז דאָס צווייטע לאַנד וואָס האָט אַנערקענט די דאָזיגע רעכט פאַר זשורנאַליסטען. דאָס ערשטע לאַנד איז געווען בעלגיען.

לאַנד־קאָנפערענץ פון „החלוץ" אין מזרח־גאַליציען

לעמבערג, 5. (יט"א טעלעגראַפיש) היינט האָט זיך געעפענט די לאַנד־קאָנפערענץ פון „החלוץ" אין מזרח־גאַליציען.

עס זענען געקומען 130 דעלעגאַטען פון 40 שטעט.

אָפּאָזיציע פון פּויזנער סוחרים־פעראיין געגען יודישע הויזירער

פּויזען, 5. (יט"א טעלעגראַפיש) דער פּוילישער סוחרים פעראיין פון פּויזע זאָי זפאָמערן האָט אונטערגענומען אַ שטאַרקע אָפּאָזיציע געגען די יודישע הויזירער.

דער סוחרים פעראיין האָט אונטערגענומען שריט ביי דער מאַכט, אַז די יודישע הויזירער פון קאָנגרעס־פּוילען זאָל נישט ערלויבט ווערען צו קומען האַנדלען אין פּויזען און פּאָמאָזשע.

אויטאָבוס־קאַטאַסטראָפע

אויפ׳ן וועג פון כאָדעטש קיין טורעק ביים דאָרף דושעשפּין איז פאָרגעקומען אַנ׳אויטאָבוס־קאַטאַסטראָפע. אינ׳ם אויטאָבוס, וועלכער האָט געפיהרט דריי פּאַסאַזשירען איציק קליינמאַן, יוזעף קאַברין און לאה קרומהאָלץ, איז קאַליע געוואָרען דער מאָטאָר און ווען דער שאָפער האָט געוואָלט אָפּפּאָהרען אין אַ זייט, האָט זיך דער אויטאָבוס איבערגעקעהרט מיט די רעדער אַרויף. פערביי־געהענדע פּויערים זענען געקומען צו הילף און אַרויסגעצויגען פון אונטער דעם אויטאָבוס די פערוואונדעטע פּאַסאַזשירען.

דער אויטאָבוס איז צושמעטערט געוואָרען.

ציהונג פון דער אינוועסטיציע־הלוואה

מיטוואָך דעם 1־טען אַפּריל איז פאָרגעקומען די ציהונג פון דער אינוועסטיציע־הלואה.

200 טויזענד זל. איז געפאַלען אויפ׳ן נומער 15 פון דער סעריע 2116.

10 טויזענד זל. זענען געפאַלען אויף די נומערען: 21 פון דער סעריע 2711, נומ. 28 פון דער סעריע 5728, נומ. 2 פון דער סעריע 6271, נומ. 27 פון דער סעריע 6341, נומ. 1 פון דער סעריע 4800, נומ. 49 פון דער סעריע 8934 און נומ. 9 פון דער סעריע 1197.

די ציהונג איז פאָרגעקומען מיט אַ פערשפּעטיגונג, ווייל צוליב דעם בעקאַנטען אינצידענט בעת דער ציהונג פון דער דאָלאַר־אַנלייהע האָט דאָס פּובליקום געפאָדערט דורכצופיהרען אַ גענויע קאָנטראָל איבער די אַריינגעוואָרפענע נומערען.

גוט און ביליג — כשר לפסח

וויין, מעהד און שפּריט
כשר לפסח
קויפט מען נור אין בעריהמטען
וויין־געשעפט פון
מענדיל בּארנשטיין
„בּארוויין" לאדז
נאוואמיעיסקאַ 30
טעלעפאָן 58־210

כשר לפסח — גוט און ביליג

„אַרקאַדיאַ" בעשווינדעלט אַ הכשר

די פירמע „אַרקאַדיאַ" האָט צוליב חילול שבת בפרהסיא פערלוירען חזקת כשרות, און דעריבער האָט אגודת הרבנים בפּוילין געאַסרט די שאָקאָלאַדען און אַלע פערשידענע צוקערווארען פון דער פירמאַ „אַרקאַדיאַ", עס איז בחשש פערמישונג פון מאכלות אסורות בפרט אין פּסח איז בחשש חמץ, וואָס איז במשהו. יעצט בעניצט זיך „אַרקאַדיאַ" מיט עפּיס אַ הכשר פון אַ וואַרשאַווער דיין ר׳ בעריש ראָזענפּערל. דער זעלבער דיין איז מפרסם, אז ער האָט נישט געגעבען קיין הכשר אויף די פירמאַ, נאָר ער האָט עפּס געגעבען אַ יוד ר׳ צבי אַ תעודה, אז ער איז אַ אָרענטליכער יוד, האָט „אַרקאַדיאַ" דאָס געפעלשט אַלס הכשר, און דערזעלבער דיין איז מפרסם, אז דאָס איז נישט קיין הכשר און עס האָט נישט קיין שום ווערט, ווייל אין דעם געשעפט, ווי עס איז חילול שבת איז נישט קיין שום נאמנות אין כשרות.

ועד שומרי ומזהירי שבת עם ועד הרבנים בראש פה"ק לודז.

רעכטס־פּובליציסט
י. אינפּעלד
פּיעטריקאָווער 31
נעהמט אויף אינטערעסאַנטען אין אַלע געזעץ ענינים טעגליך פון 5 ביז 8 אין אָווענט.

יודיש טעאַטער אין „פילהאַרמאָניע", נאַרוטאָוויטשאַ 20
לייטונג: א. בעזמאַן.

די בעסטע אַרטיסטישע כוחות שפּילען אין „פילהאַרמאָניע".
גאַסטראָלען פון די בעוואוסטע אַרטיסטען
פראַניע ווינטער און שלמה קוטנער
אויפטריט פון געזאַנג־ליבהאָבער מ. טרילינג און פּאַט־קאָמיקער ל. גרינשפּאַן

היינט, מאַנטאַג, דעם 6־טען אַפּריל, 9 אַ זייגער אין אָוונד
נייעס! צום ערשטען מאָל אין לאָדז. פּרעמיערע!
די גרויסע מאָדערנע אָריענטאַלישע אָפּערעטע אין 3 אַקטען
20 נומערן געזאַנג — די פּערסישע כלה — 20 נומערן געזאַנג
טעקסט און מוזיק פון ק. ברוידא, אַראַנזשירט ל. זעלמאַן.
ספּעצ. גאַנץ נייע דעקאָראַציעס פון מאָלער: ב. וויטקאָווסקי. רעזשי: ש. קוטנער.
ספּעציעל פערגרעסערטער כאָר און אָרקעסטער אונטער לייטונג פון דיר. לעאָן זעלמאַן.
פּערסישע קאָסטיומען / פּערסישע מוזיק / פּערסישע טענץ / פּערסישע מנהגים
הויפּט־ראָלען: אסתרא פ. ווינטער, דוד: ש. קוטנער. פערעק מ. טרילינג, מאָקס: י. גרינשפּאַן

אין די פאָרשטעלונגען בעטייליגען זיך: פרויען: פ. ווינטער, ל. ראָזענבערג, ר. לובאַרסקאָוסקאַ נ. סיבירצעווא, ג. ווייגשטאָק. מענער: ש. קוטנער, מיכל טרילינג יעקב גרינשפּאַן ד. האַמבורגער, נ. רייכענבערג, ש. בליאַכער, א. בלאַט, ק. גוטמאַן. א.א. בילגטן אין פילהאַרמאָניע.
אין פאָרבערייטונג: „די קייטען פון געזעץ" און „דאָרפישע ליבע"

אַ רעוואָלוציע אין דער קאָסמעטיק!
אומגעוועהנליכע רעדוקציע פון אַלע פּרייזען אין דער איינציגער און איבעראַל־בעקאַנטער קאָנקורענץ־פּערפומעריע פון דער פירמע
י. דרוקער, 5 זאוואַדזקאַ 5
טעלעפאָן 92־175
וואָס בעזיצט דעם רייכסטען אויסוואהל פון די נייעסטע פּאַריזער פּערפומען, ווי אויך די פיינסטע ערשטקלאַסיגע פּודערן, טואַלעט־זייפען אז"וו
מיט אכטונג
בעמערקונג: ענגראָסיסטען בעקומען ספּעציעלען ראַבאַט.
קיין פּליטס בעזיצען מיר נישט.
Perfumerja J. DRUKIER, Zawadzka 5, tel. 175-92

לאדז, 6 אפריל 1931

„נייער פאלקסבלאט"

לאדז, 6 אפריל 1931

די יודען און דער קאַפּיטאַליזם

פערשידענע טעאָרעטיקער האָבען אין דער לעצטער צייט אונטערזוכט די סיבות פון דעם שווערען קריזיס, וואָס די יודען מאַכען דורך.. דער בעקאַנטער עקאָנאָמיסט, פּראָפעסאָר אָפּענהיימער, וואָס איז אַ לאַנגע צייט געשטאַנען אין די אַקטיווסטע רייהען פון ציוניזם האָט אין אַ לענגערער אַרבייט אויפגעשטעלט די טעזע, אַז דער קריזיס פון די יודען הענגט ענג צוזאַמען מיט'ן קריזיס פון קאַפּיטאַליזם. און ווען אין דער לעצטער צייט, ערקלערט אָפּענהיימער, זענען שטאַרקער געוואָרען די אַנטיסעמיטישע טענדענצען, ליגען די סיבות אין דעם, וואָס דער קריזיס פונ'ם קאַפּיטאַליזם איז אויטענטיש מיט'ן איבערברוך פונם גאַנצען לעבען און אין אזא צייט, ווי עס ווייזט די געשיכטע, ליידען אַמשטאַרקסטען די יודען.

ווען אין אייראָפּע איז געקומען צו אַ שווערען קאַמף צווישען קריסטענטום און איסלאַם האָט זיך דער קאַמף אָפּגעשפּילט פאַר אַלעם אויף די פּלייצעס פונ'ם יודישען פאָלק או זיך געענדיגט מיט'ן פערטרייבען די יודען פון שפּאַניען און פּאָרטוגאַל.

נישט בעסער האָט אויסגעזעהן די לאַגע פון די יודען אין דער צייט, ווען דער קאַטוילציזם און פּראָטעסטאַנטיזם האָבען געפיהרט אַ שווערען קאַמף וועגען אויבערמאַכט אין די גערמאַנישע לענדער. אויך דעמאָלט איז געווען דער קריזיס ביי די יודען זעהר שטאַרק, ווייל די שנאה פון ביידע האָט מען אויסגעגאָסען צו די קעפּ פון יודישען פאָלק.

ווען אויך אין די פיזישע ליידען שוואַכער, אָבער נישט וועניגער שטאַרק ליידען די יודען היינט, ווען דער קאַפּיטאַליזם האָט זיך אַרויסגעוויזען אַלס סקלעראָז און נישט קענענדיג זיך צופּאַסען צו די נייע ערשיינונגען און פּערהעלטענישען. פּערלירט ער דעם איינפלוס, וואָס ער האָט געהאַט פריהער, און עס איז איבטערעסאַנט, אַז למשל, אין דייטשלאַנד האָבען די וואַהלען אין פּאַרלאַמענט געגעבען אַ געוואַלדיגע מאַיאָריטעט די געגנער פון קאַפּיטאַליזם און דער אַנטיסעמיטישער אויסדרוק פון דער געגנערשאַפט איז דער היטלעריזם.

ווען מיר קוקען זיך צו צו דעם אַלעם, וואָס געהט איצט פאָר, זעהען מיר, אַז אין צד בעשולדיגט די יודען. אַז זיי האָבען רואינירט די וועלט, ווייל זיי האָבען דערפיהרט צו דער ירידה פון קאַפּיטאַליזם. דער אַנדערער צד פערפאָלגט מיט שנאה די יודען, ווייל זיי זענען די טרעגער פון קאַפּיטאַליזם. קוקט מען זיך אָבער צו צו דער פאַקטישער לאַגע פון די יודען אין דער וועלט, צו די 16 מיליאָן יודען, וואָס זענען צוזייט און צושפּרייט אין דער גאַנצער וועלט, געפינט מען, אַז דער מצב פון יודען כמעט אומעטום איז אַ געוואַלטיג טרויעריגער. אַז מיר בילדען דעם גרעסטען טייל פון לופט־מענשען, וואָס האָבען נישט קיין שום אויסזיכטען אויף אַ ווירטשאַפטליך אויסלעבען.

אין דעם גילדענעם אינטערנאַציאָנאַל שפּילען מיר יודען כמעט קיין ראָל נישט, עס איז אינטערעסאַנט, אַז אונטער די 12 גרעסטע דאָלאַר־מיליאָנערען אין אַמעריקא געפינט זיך באָר איין איינציגער יוד, דאָס איז דאָס יודישע באַנק־הויז קוהן, לעבעל עט קאָמפּ. וועמענס איינער פון די יורשים איז פעליקס וואַרבורג, דער פערטרעטער פון נישט־ציוניסטישען טייל פון דער יודישער אַגענץ. אָבער אויך דאָס באַנק־הויז איז אין דער רשימה פון די 12 ערשט אויף דעם 9־טען פּלאַץ.

אונטער די 199 מיליאָנערען, וואָס וואוינען אין ניו־יאָרק, געפינען מיר קוים 19 יודישע מיליאָנערען, וואָס עס שטעהט נישט אין קיין שום פּער העלטעניש צו דער צאָהל פון יודען אין ניו־יאָרק.

צווישען די אינדוסטרי־מאַגנאַטען שפּילען די יודען כמעט קיין שום ראָל נישט. די גרעסטע וועלט קאָנצערנען, ווי למשל, דער צינדהאָלץ־קאָנצערן קרויגער, זענען פריי פון יודישען קאַפּיטאַל און דער שער השפעה, צווישען די אַגראַר־מאַגנאַטען איז בישטאָ קיין איין איינציגער יוד. אַזוי זעהן מיר, אַז דער איינפלוס פון די יודען אין גאָלדענעם אינטערנאַציאָנאַל איז אַ פערשווינדענד קליינער. דערפאַר איז זיכער אונבעגריגדעט די מיינונג, אַז מיר יודען זענען די טרעגער פון וועלט־קאַפּיטאַליזם.

פאַלש איז אויך די בעהויפּטונג, אַז מיר האָבען געבראַכט צום צוזאַמענברוך פון קאַפּיטאַליזם. די סיבה, וואָס דער קאַפּיטאַליזם מאַכט דורך דעם שווערען קריזיס, וואָס מיר זעהען, ליגט דערין, וואָס דער קאַפּיטאַל קאָן זיך אויסלעבען באָר אין אַ צייט פון אונבעשרענקטער פרייהייט און אונבעגרעניצטער פּערזענליכען איניציאַטיוו שטעלט מען דעם קאַפּיטאַל הינדערנישען אויף דעם וועג, זוכט מען איהם צו רעגולירען מיט הילף פון געזעצען און פּעראָרדנונגען, ווייל מען איהם קאָנטראָלירען — דעמאָלט ציהט ער זיך צוריק, שאַפט נישט און לעבט זיך נישט אויס.

עס איז אמת, אַז דעם אָפּענזיוו געגען קאַפּיטאַל האָבען אויפגענומען די אַרבייטער, אָבער עס איז אויך אַנ'אמת, אַז מיר יודען בילדען אַפילו אין די קבוצים, וואו מיר לעבען אין גרויסער צאָהל — אַ פערשווינדענדען טייל פון דער אַרבייטערשאַפט.

דערפון זעהט מען בולט, אַז מיר יודען זענען נישט די טרעגער פון קאַפּיטאַליזם און נישט די רעוואָלוציאָנערען געגען איהם. מיר גלויבען אויך נישט, אַז די עקזיסטענץ פון די יודען איז ענטגילטיג צוזאַמענגעבונדען מיט'ן זיג פון קאַפּיטאַליזם, מען קאָן נישט וויסען, וועלכען וועג דאָס לעבען וועט געהן, ווער עס וועט בלייבען זיגער אין דעם שווערען קאַמף, וואָס פיהרט זיך היינט אָן, עס איז זעלבסטפערשטענדליך, אַז מיר יודען האָבען נישט קיין אינטערעס אין דעם צוזאַמענברוך פון יסוד

(זעה ווייטער)

„פּיאַטילעטקע" אין פיר יאָהר
אַרטיקעל אין אַ פּראַגער צייטונג

דער שעף פון דער סאָוויעטישער האַנדעלס־מיסיע אין פּראג סאַראַקין האָט אין איינער פון די פּראַגער ווירטשאַפטליכע צייטשריפטען פערעפענטליכט אַנ'אַרטיקעל וועגען דער „פּיאַטילעטקע". אין דעם אַרטיקעל ווייזט סאַראַקין אויף, אַז אויפ'ן סמך פון דער ערפאַהרונג פון די ערשטע צוויי יאָהר פון דער פּיאַטילעטקע קאָן מען מיט זיכערהייט זאָגען, אַז די „פּיאַטילעטקע" וועט פערווירקליכט ווערען אין משך פון פיר יאָהר און אין אייניגע צווייגען אַפילו פריהער. נאָכ'ן דורכפיהרען די „פּיאַטילעטקע" וועט רוסלאַנד אויפ'ן געביט פון דער לאַנד ווירטשאַפטליכער פּראָדוקציע, אין דער פּראָדוקציע פון אייזען, מאַנופאַקטור, נאַפט א. אַז. וו. פערנעהמען דאָס צווייטע אָרט אין דער וועלט. אויך אין די אַנדערע צווייגען פון דער אינדוסטרי וועט רוסלאַנד פערנעהמען איינס פון די אָנגעזעהענסטע ערטער.

די טענדענץ פון דער סאָוויעטישער אינדוסטרי איז צו בעשרענקען די פּראָדוקציע פון לוקסוס־אַרטיקלען, דאַגעגען שטאַרקען די אויסאַרבייטונג פון אַרטיקלען פון ערשטען געברויך, כדי אויף אַזאַ אופן צו הויבען דעם וואוילשטאַנד פון די ברייטסטע שיכטען פון דער בעפעלקערונג. די ביז־איצטיגע דורכפיהרונג פון דעם פינפיאָהרפּלאַן גאַראַנטירט, אַז די אָנגעמערקטע פּלענער וועלען רעאַליזירט ווערען און רוסלאַנד וועט ווערען פון אַנ'אַגראַר־לאַנד, אַ לאַנד, וואָס וועט איין היבזיכט פון דער אינדוסטרי פערנעהמען דעם אויבען אָן אין אייראָפּע.

צום סוף ווייזט אויף סאַראַקין, אַז בנוגע טשעכאָסלאָוואַקיי וועלען די סאָוויעטען נישט אָן קיין דעמפּינג.

„עלעקטראָנען" — די שרעקליכע לופט־באָמבעס
וועלכע די דייטשען האָבען געהאַט צוגעגרייט אין סוף פון וועלט־קריג

אין זיין בוך „די געפאַהר פון דער לופט", וואָס איז געווידמעט דער קינפטיגער כעמישער מלחמה דערצעהלט פאַלק, וואָטיס וועגען אַ נייער שרעקליכער באָמבע, וועלכע איז ערפונדען געוואָרען דורך די דייטשען נאָך צום סוף פון וועלט־קריג און וועט זיכער אָנגעווענדעט ווערען אין קומענדינען קריג. די באָמבע איז זעהר אַ לייכטע, זי וועגט סך הכל איין קילאָגראַם און קאָן ענטוויקלען אַ טעמפּעראַטור פון 2000 ביז 3000 גראַד. די דאָזיגע באָמבע, וואָס הייסט „עלעקטראָן", פערברענט אַלצדינג, וואָס זי טרעפט אָן אויפ'ן וועג, הייזער, מענשען א.א.וו. לויט דער אויסרעכענונג פון פאַלק. וואָטיס קאָנען 50 אַעראָפּלאַנען אין משך פון אַ שעה צייט אַוויסרופען אין לאָנדאָן אָדער אין פּאַריז 17000 שרפות.

דער מחבר, וועלכער איז אַ ספּעציאַליסט אין דער זאַך, ווייזט אָן אויף די אָפּוועהר־מיטלען געגען די עלעקטראָנען. אָבער גלייכצייטיג ווייזט ער אָן, אַז די פּרובען, וועלכע זענען געמאַכט געוואָרען אין לאָנדאָן, פּאַריז, וויען, וואַרשאַ, לענינגראַד און אַדעס, האָבען בעוויזען, אַז אַ לופט פערטיידיגונג, וואָס זאָל זיין אָרגאַניזירט אַפילו אויפ'ן בעסטען אופן, וועט קאָנען אָפּהאַלטען נישט מעהר. איידער 20 פּראָצענט פון די אַעראָפּלאַנען, וועלכע וועלען מאַכען דעם לופט־אַנגריף אויף דער שטאָדט.

דער מחבר ווייזט אָן אויף דער אונמעגליכקייט אָפּצוהיטען די שטאָטישע בעפעלקערונג מיט פערשידענע טעכנישע מיטלען, ווי קינסטליכער נעפּעל, לופט־מינעס, לופט־באַלאָנען א. א. וו. די פּוילע עוואַקואַציע פון דער שטאָט לאָזט נישט בעטירליך די פּראַגע און אַלס דאָס איינציגע צוועקמעסיגע מיטעל רעקאָמענדירט דער מיליטערישער ספּעציאַליסט, אַז די שטעדט זאָלען אויפ'ן גרונדליכסטען אופן רעאָרגאַניזירט ווערען, דהיינו, די גאַסען זאָלען האָבען מינדעסטענס 50 מעטער אין דער ברייט, די טראָטואַרען 20 מעטער א. א. וו.

אָבער דאָס דאָזיגע מיטעל איז זעהר שווער צו פערווירקליכען, איין זשורנאַליסט האָט בערעכענט, אַז אזא איבערבוי פון פּאַריז, אַ שטייגער, דאַרף דויערען 150 יאָהר, אָבער צום יאָהר 2081 וועלען שוין זיכער זיין אַנדערע „עלעקטראָנען", פאַר וועלכע די ברייט פון די גאַסען וועט נישט האָבען קיין שום בעדייטונג.

העלדישקייט פון אַ 13־יאָהריגען יונגעל
שרעקליכע פּאַסירונג מיט קינדער בעת אַ שניי־זאַווערוכע

די אַמעריקאַנער בלעטער גיבען איבער וועגען דער מערקווירדיגער העלדישקייט, וועלכע ס'האָט אַ רויסגעוויזען אַ 13־יאָהריגער יונגעל בראיאַן אונטייד, בעת אַ מורא'דיגען שניי־שטורעם אין קאָלאָראַדאָ.

אין אַנ'אויטאָבוס זענען אַהיימגעפאָהרען אין זייערע פערמעס עטליכע שילער און שילערינס. עס האָט זיך געמאַכט אַ זאַווערוכע. דער שאָפער האָט פערלוירען דעם וועג און איז אַריינגעפאַלען אין אַ גרובען, פון וואַנען ער האָט זיך נישט געקאָנט אַרויסקריגען. אַ געוויסע צייט האָט ער זיך בעמיהט אויפצוהאַלטען די מונטערקייט ביי די קינדער; ער האָט איינגעאָרדענט אַנ'אייוועלע און געהייצט מיט די רעשטלעך פון גאַזאָלין און מיט די לערן־ביכער פון די קינדער. אָבער ווען ער האָט געזעהן, אַז איין מיידעל איז פערפרוירען געוואָרען, האָט ער זיך געלאָזט זוכען עפּעס אַ ישוב און איז אויפ'ן וועג אַליין אומגעקומען.

די קינדער זענען געבליבען איינע אַליין און זיי וואָלטען אַלע ביז איינער אויסגעשטאָרבען, ווען נישט דער קליינער בראיאַן. ער האָט געצוואונגען די קינדער זיי זאָלען זינגען, טאַנצען, שלאָגען זיך, מיט איין וואָרט, אָהן אויפהער זיך צו בעוועגען, ווען זיין יונגער ברודערל און אַ מיידעלע האָבען אָנגעהויבען איינפריהרען, האָט ער אַראָפּגענומען פון די מאַרינאַרקע און האָט זיי אַוועקגעגעבען און איז אַליין געבליבען אין איין העמד.

די צווייטע נאַכט האָט אַ פאַרמער געפונען די קינדער און האָט זיי געבראַכט צו זיך אַהיים. עס איז תיכף אַרויסגערופען געוואָרען אַ דאָקטאָר און עטליכע קראַנקען שוועסטערס. פינף קינדער, וועלכע האָבען צומייסטענס געליטען פון דער קעלט, איז נישט געלונגען אָפּצוראַטעווען. די זענען געשטאָרבען. נאָך עטליכע קינדער האָבען זיך אָפּגעפרירען די הענד און די פיס. עס האָט אויך געליטען דער העלדישער יונגעל, וועלכען מ'וועט איהם וואָהרשיינליך מוזען אַמפּוטירען די הענד און די פיס.

די אויסנאַהם־פעראָרדנונג פון פּרעזידענט הינדענבורג
ווי אַזוי רופט זי זיך אָפּ אויף די דייטשע יודען

בערלין, (יט"א) אין צוזאַמענהאַנג מיט דער פערעפענטליכונג פון דער אויסנאַהם־פעראָרדנונג פון פּרעזידענט הינדענבורג פון 28־טען מערץ, האָט דער דירעקטאָר פון „צענטראַל־פעראיין פון דייטשע בירגער פון יודישען גלויבען" ד"ר לודוויג האָלענדער אין אַ געשפּרעך מיט'ן פאָרשטעהער פון דער יודישער טעלעגראַפען אַגענטור ערקלערט צ. א.

„די אויסנאַהם־פעראָרדנונג איז לויט מיין מיינונג, געקומען אין לעצטען מאָמענט, איידער דער פערבאָרגענער בירגער־קריג צווישען די ראַדיקאַלע פּאָליטישע פליגלען פערוואַנדעלט זיך אין אַנ'אָפענעם בירגער־קריג. אַנגעהמענדיג אַ שטעלונג צו דער לעצטער פעראָרדנונג, דאַרף מען געדענקען, אַז די גרונד־יסודות פון דער ווייַמאַרער קאָנסטיטוציע האָבען געזיכערט די יורידישע גלייכבערעכטיגונג פון די דייטשע יודען. עס איז דעריבער וויכטיג אונטערצושטרייכען, אַז דאָס מבטל מאַכען וויכטיגע גרונד־רעכט דאַרף טראָגען בלויז אַ צייטווייליגען כאַראַקטער, כדי ניט אָפּצושוואַכען אין דער פאָרשטעלונג פון דער בעפעלקערונג די פער בינדליכקייט פון די פּרינציפּען פון דעמאָקראַטיע. ריין - אויסערליך בעדייט די סטראָרדנונג אַ שטאַרקע פערלייכטערונג פאַר די דייטשע יודען, אַ דאַנק אַ רייה בעשטימונגען, וואָס בעשיצען די רעליגיעזע געפיהלען, ערמעגליכען אַ געריכטליכע אַקציע געגען אויפהעצענדע פלאַקאַטען, פלוגבלעטלעך א. אַז. וו., עס איז נאַטירליך צו ווינשען, אַז די ענטוויקלונג פון דער פּאָליטישער לאַגע זאָל געהען אין דער ריכטונג, וואָס וועט מאַכען איבעריג וועלכע עס איז אויסנאַהמס־בעשטימונגען".

אַפּעלאַציע־פּראָצעס פון בעפרייטע רומענישע פּאָגראָם־העלדן

בוקאַרעשט, (יט"א) דאָס העכסטע געריכט אין בוקאַרעשט איז צוגעטרעטען, אויף דעם רעקורס פון פּראָקוראָר, צו בעטראַכטען דעם אַפּעלאַציע־פּראָצעס פון די פריי־געשפּראָכענע מיטגלידער פון דער „אייזערנער גוואַרדיע". די אָנגעקלאָגטע, וועלכע געפינען זיך אין תפיסה, זענען אונטער אַ שטרענגער שמירה געבראַכט געוואָרען אין געריכט. דער פּראָקוראָר האָט אויספיהרליך בעגרינדעט זיין אַפּעלאַציע. ער האָט אָנגעוויזען אויף דעם דעסטרוקטיווען און געהיימען כאַראַקטער פון די פערבאַנדען פון דער „אייזערנער גוואַרדיע" און פון „מלאך - מיכאל־בונד", אַזוי למשל, זעהען פאַר די סטאַטוטען פון די דאָזיגע אָרגאַניזאַציעס, אַז אַ מיטגליד, וואָס טרעט אַרויס פון די דאָזיגע אָרגאַניזאַציעס, ווערט פאַר דער „דעזערציע" בעשטראָפט מיט טויט־שטראָף. דאַן רעדט אַרום דער פּראָקוראָר די אַטענטאַטען, וואָס זענען די לעצטע צייט אויסגעפיהרט געוואָרען דורך מיטגלידער פון די דאָזיגע אָרגאַניזאַציעס. דער פּראָקוראָר דריקט אויס זיין פערוואונדערונג, דאָס אַ געריכטס־טריבונאַל האָט געקענט אַרויסגעבען אַ בעפרייענדען אורטייל אויף פּערזאָנען, וואָס האָבען אַליין געפיהרט און אַנדערע צוגעגעבען מוט צו אַזעלכע פערברעכערישע אַקציעס.

דער אורטייל איז נאָך נישט פערעפענטליכט געוואָרען.

די בעגרענצונגען פאַר אויסלענדער
אויף די מעדיצינישע פאַקולטעטען אין פראַנקרייך

בוקאַרעשט, (יט"א) אין צוזאַמענהאַנג מיטן בריף פון דעקאַן פון מעדיצינישען פאַקולטעט אין פּאַריז פּראָפ. באַלטאַזאַר וועגען די געפּלאַנטע בעגרענצונגען אויף די מעדיצינישע פאַקולטעטען אין פראַנקרייך, האָט דער דירעקטאָר פון דעפּאַרטאַמענט פאַר'ן הויכשול־וועזען ה' יאַנאַסקו ערקלערט דעם יט"א־פאָרשטעהער, אַז די געפּלאַנטע פעראָרדנונג איז אין קיין פאַל נישט געווענדעט אויסשליסליך געגען יודען. עס האַנדעלט זיך וועגען אַ געזעץ־פּראָיעקט, וואָס זאָל בעגרענצען דאָס רעכט פון אויסלענדער־אַבסאָלווענטען פון די פראַנצויזישע מעדיצינישע פאַקולטעטען צו פּראַקטיצירען אין פראַנקרייך.

די פערהאַנדלונגען וועגען דעם ענין ווערען געפיהרט נישט צווישען די אַקאַדעמישע סטאַנסען, נאָר צווישען די רעגירונגען, און די רומענישע רעגירונג בעמיהט זיך נאַטירליך, ווי ווייט מעגליך, אַם בעסטען בעשיצען די רעכט פון אַלע רומענישע בירגער, וועלכע שטודירען אין פראַנקרייך.

—III—

פון דער מאָדערנער ווירטשאַפט פון דעם קאַפּיטאַליזם איז געגענטייל, מיר זעהען די איינציגע ענטוויקלונגס־מעגליכקייט פון דער וועלט אין אויפהערען פון בעשרענקונגען און הינדערנישען, ווייל די ערפאַהרונג האָט געלערענט, אַז נאָר אין אַ צייט פון ליבעראַליזם קאָן זיך די וועלט ענטוויקלען. עס איז אינטערעסאַנט אַז אין יאָהר 1913 פאַר דער מלחמה, אַלזאָ אין אַ צייט פון ליבעראַלער ווירטשאַפט־פאָרם, זענען געווען אין דער גאַנצער וועלט אַנדערטהאַלבען מיליאָן אַרבייטסלאָזע, און — היינט אין אַ צייט פון קאָנטראָלירטער ווירטשאַפטס־אָרדנונג האָבען מיר 20 מיליאָן אַרבייטסלאָזע.

די טענדענצען פון דער וועלט - ענטוויקלונג זענען נאָך נישט קלאָר, די נייע וועגען נאָך נישט בעקאַנט און דאָס ראַנגלעניש איז נאָך שווער איינס איז אָבער זיכער, אַז דער יודישער גענוס וועט זיך צופּאַסען צו דער נייער ענטוויקלונג און מיר וועלען אויך פון דעם שווערען קריזיס אַרויס זיגער.

דעפּ. ד"ר פ. ראטענשטרייך.

נייער פאלקסבלאט

דאס לאדזשער לעבן

נייער פאלקסבלאט

מאנטאג **6** **יט** ניסן תרצ"א

אפריל
זון-אויפגאנג 5.24
זון-אונטערגאנג 6.01

חוזק ווערט געטריבען דורך דער וואהל־קאמיסיע ביי דער יודישער קהלה

די וואַהל־קאַמיסיע ביי דער יודישער קהלה האָט פערעפענטליכט אַ מודעה, אַז די וועהלער קענען באַקאנטראַלירען צ יזיי זענען אַריינגעטראגען אין די וועהלער רשימות. דאָס באַקאַנטראַלירען וועט דויערען פון 30. מערץ ביזן 12 אַפריל אַ חוץ די שבתים און יו"ט. אין די פרייטאַגען און ערב יו"ט יעצט דאָס ביוראָ זיין אָפען בלויז ביז 5 אין אווענט און די פעהלענדע שעהן וועט דאָס ביוראָ אָפגעבען אין די אַנדערע טעג, ד. ה. אַז נאָכקוקען די רשימות וועט מען קענען ביז 11 אַ זייגער אין אָווענט.

ביי דעם סיסטעם פון דעקלאַראַציעס וואָס איז אנגעווענדעט געוואָרען אין לאָדז האָט זיך די צאָהל וועהלער בעגרענעצט צום גליק מיט אַ 25—26 טויזענט. אָבער טעאָרעטיש גענומען דאַרף מען רעכנען אַז ס'וועלען קומען נאָכזעהען זייער וואַהל רעכט אויך אזעלכע, וואָס זענען אי ןדי רשימות נישט אַריינגעטראגען. רעכנען מיר רונד — מינימום 30 טויזענט מאַן. דאָס נאָכקוקען דאַרף דויערען באָרמאַל 2—3 מינוט אַ פערזאָן ד. ה. אַז אויף דעם נאָכקוקען די רשימות דאַרף מען פערווענדען 1500 שעה. מיר וועלען אָננעמען, אַז אַ בעאַמטער פון דער וואַהל־קאַמיסיע זיצט די גאַנצע אַכט טעג צו 12 שעה ד. ה. צירקאַ 100 שעה, וואָלט מען געדאַרפט, כדי צו ערלויבען אַלע פעטענטען איינשטעלען 15—16 שטעלען אָדער וועניגסטענס 15 פערזאָן, וועלכע זאָלען די פעטענטען ענטפערען און ערלעדיגען.

אונזער וואַהל־קאַמיסיע ביי דער קהלה האָט אָבער זעהט אויס איהר אויפגאַבע אַנדערש פערשטאַנען, יעדענפאַלס האָט זי נישט געשאַפען די מינדעסטע מעגליכקייט פאַר די וועהלער, אַז זיי זאָלען זייערע רעכט קענען נאָכקאָנטראָלירען.

די וואַהל־קאַמיסיע האָט איינגעאָרדענט די קאַנצעלאַריע אין א קליין צימערעל, וואו ס'קענען אַריינקומען אַ 10 מאַן. ביי אַ טישעל זיצען צוויי פריילייבס עין קענען זיך קיין עצה נישט געבען מיט די פעטענטען. ביים אַריינגעהען אין קאָרידאָר זיצען אַ גרופּע לעדיגעהר חול־המועדניקעס און אַ טייל פון זיי האָט זעהט אויס אַ דירעקטע אויפגאַבע צו שטערען די וועהלער און אַרויסרופען אַוואַנטורעס. ס'קומען אַריין אויך פאַרשטעהער פון פערשידענע וואַהל־קאַמיטעטען און ס'איז כמעט באַטירלעך, אַז איינעגע „אייגענע" ווערען פריווילעגירט. די וואַהל־קאַמיסיע האָט אַפילו נישט געזאָרגט, אַז ס'זאָלען זיך געפינען רעקלאַמאַציע־צעטלען און וועהלער, וועלכע ווילען רעקלאַמירען און אויפשטעלען זייער רעכט, קענען עס נישט ערלעדיגען.

די „חול־המועדניקעס" מוזען בעזייטיגט ווערען פון קאָרידאָר דער רוים דאַרף פערברייטערט ווערען און די צאָהל בעאַמטע ביים ערלעדיגען די פעטענטען פערגרעסערט ווערען, מאַטעריאַל מיטלען אויף דעם בעזיצט די וואַהל־קאַמיסיע גענוג.

די וואַהל־קאַמיסיע ביי דער קהלה דאַרף אויפהערען טרייבען חוזק איבער די וועהלער און איבער זיך אַליין.

קאַלט און ווארעם

אַנ'עליה איז נאָר אַנ'אַרטיקעל איבער וועלכע מ'שלאָגט זיך...

אויף בזשעזשינער 50 איז דעם פערגאנגענעם שבת געווען גאָר פריילעך, שבת'דיג:

דאָרט געפינט זיך אַ שטיבעל פון די ברידער ציטרין, ה' יוסף ציטרין, איינער פון די הויזווירטען איז געווען א מאָל א דאָזאָר אין לאָדז. דאָס שטיבעל ווערט אויסגעהאלטען פון די ציטרינס און דערפאַר, נאַטירליך, האַלטען זיי זיך פאַר די באַלעבאַטים דאָרט.

אַפט פאַסירען דאָרט מחלוקות צוליב דעם, וואָס די ציטרינס האָבען ליב פרישע לופט און אַזוי ווי אין שטיבעל איז דומפּיג, עפענען זיי אויף די פענסטער, כדי אַריינצולאָזען פרישע לופט.

אַזוי, ווי אָבער אין שטיבעל ווערט געהייצט גאַנץ זעלטען און ס'איז דעריבער קאַלט, שטעלען די מתפללים א ווידערשטאַנד, ווערט דאַן „וואַרים" ביי אָפענע פענסטער און נישט קיין געהייצטע אויוועגס.

מיט א צייט צוריק איז אזא שאַרפער סכסוך ענטשטאַנען צווישען דעם בעל־קורא פונ'ם שטיבעל, ר' ישעי פּינטשעווסקי מיט ציטרינס 17־יאָהריגען בחור'ל, ישראליק. פינטשעווסקי'ן איז געווען קאַלט ביי א נישט געהייצטען אויוועגן און אָפענעם פענסטער און ישראליק'ן איז געווען הייס אין שטוב, איז ער זיך אַראָב אַביסעל אָפּקיהלען אין שטיבעל. זייט דאַן טראָגט ישראליק א האס אויף פינטשעווסקי'ן.

פערגאנגענעם שבת איז דער גבאי פון שטיבעל נישט געווען ביים דאַווענען און די עליות האָט פערטיילט ר' ישעי אליין. אַזוי ווי ה' יוסף ציטרין האָט ערשט מיט א קורצער צייט צוריק געהאַט אַנ'עליה, האָט ער דאָס מאָל קיין עליה נישט בעקומען. זענען די ציטרינס ברוגז געוואָרען, און ביי ישראליקען האָט זיך דערוועקט דער אַלטער האַס צום בעל קורא. צו מנחה האָט דער גבאי פון שטיבעל ר' יואל פראַמען געהייסען פינטשעווסקי'ן דאַווענען ביים עמוד מנחה, האָט זיך ישראליק ענטקעגנגעשטעלט און נישט געוואָלט איהם לאָזען דאַווענען, ס'איז ענטשטאַנען א מחלוקה, וועלכע האָט אָפּגעהאַלטען עטליכע שעה. פינטשעווסקי האָט פונדעסטוועגען געדאַווענט. ווען ער איז אָבער געגאַנגען א היים האָבען איהם אָפּגעוואַרט עטליכע יונגעלייט, ווי מ'זאָגט, מיט ישראליקען בראש, און איהם גוט צושלאָגען, אַריינגעוואָרפען אין בלאָטע און ענטלאָפען.

ביי די מתפללים האָט דער דאָזיגער שריט אַרויסגערופען אַ גרויס אויפרעגונג און זיי האָבען בעשלאָסען אָפּצוזאָגען דעם ה' ציטרין פאַר דעם ביז־איצטיגער גאַסטפריינדליכקייט און זיך אַריבערטראָגען ערגיץ אַנדערש.

ס'האָט זיך געפונען אַ חסידישע יוד ר' חנא קליין, וועלכע האָט אין זיין וואוינונג ביי דער פאַבריק אויף מאַרושינער 23 אָפּגעגעבען אַ צימער כדי דערווייל אויף יו"ט איינצואָרדנען דאָרט אַ מנין.

ביי ה' ציטרין אין שטיבעל זענען געווען 2 ספרי תורות, וואָס ס'האָבען אהין אַריינגעבאַרגט די מתפללים. איינער פון זיי ה' הערשעל שטייצער א יוד א בן שמונים, איז אַזוי אויפגערעגט געוואָרען פון דער בעשעהענער עולה, אז ער האָט אָפגענומען זיין ספר־תורה און האָט עס אַריינגעגעבען צו ה' קליין אינ'ם מנין. א צווייטען ספר האָט זיי אויסגעבאָרגט דאָס שטיבעל אויף קעלמא 15.

יו"ט האָט מען אינ'ם נייעם מנין אויף מאַרישינער יום־טוב'דיג געדאַווענט און געפייערט דעם יום־טוב יציאת מצרים.

פון „גמילת חסדים"

די טעג איז פאָרגעקומען די אַלגעמיינע פערזאַמלונג פון „גמילות חסדים" גלובבא 62, אַלס פאָרזיצער איז געוועהלט געוואָרען ה' ווייגבערג. דער פּרעזעס ה' שטרויסמאַן גיט אָפּ דעם בעריכט פון טעטיגקייט פאַר'ן יאָהר 1930, ה' מיראָוויטש גיט אָפּ דעם בעריכט פון ד ירעוויזיר־קאָמיסיע. די אַלגעמיינע פערזאַמלונג דריקט אויס אַנערקענונג דער פערוואַלטונג פאַר זייערע מיהזאַמע לייסטונגען, אַרויסגעגעבען הלוואות דורכ'ן יאָהר 1930 אויף אַ סומע פון 47,000 זל. מען איז צוגעטרעטען צו די וואַהלען, וואָס דער רעזולטאט איז פאָלגענדער: איז דער נייער פערוואַלטונג זענען אַריין: פּרעזעס — שמואל שטרויסמאַן וויצע־פּרעזעס — יחיאל קאַפּיטולניק, סעקרעטאר — יעקב טשאַשניא , קלמן אַבוואלד, אַלטער ווישניצקי, בינעם פּיעטראָוסקי, חיים וויצמאַן, דוד זיסמאַן, אלעזר פּרץ קראָוויעצקי קאַנדידאַטען: זעליג ראַפּון, וואָלף סוסאַק, ראובן זדונסקי, יעקב הילער, מרדכי מאַסטבוים, רעוויזיר־קאמיסיע: נתי פּצרסיץ, שמואל הירש מיראָוויטש, יעקב פרידמאַן, שלמה וויינקראַנץ, אברהם הודעס.

יעדער יוד
קויפט לחג הפסח
מענדיל באַרנשטיין'ס
ווייין

פירסטע לאַנדעס־קאָנפערענץ פון „תרבות" אין פּוילען

די פירסטע לאַנדעס־קאָנפערענץ פון „תרבות" אין פוילען, וועלכע איז בעשטימט געוואָרען אויפ'ן 19—20 אַפּריל איז צוליב'ן אַנטייל פון פיל חשוב'ע געסט פון אויסלאַנד אָפּגעלייגט געוואָרען אויפ'ן 26—28 אַפּריל. דער גרויסער דיכטער ח. נ. ביאַליק קומט צו דער קאָנפערענץ קיין וואַרשא דעם 24. אַפּריל און וועט אין איהר נעהמען אַ וויכטיגען אַנטייל.

די קאָנפערענץ ווערט איינגעטיילט אין פינף זיצונגען, אין וועלכע עס וועלען בעריהרט ווערען אַלע פּראָבלעמען פון דער העברעאישער בעוועגונג.

דער היגער „מרכז עברי" (צעגעלניאַנע 38), וועלכער פיהרט מיט דער „תרבות"־אַקציע אין לאָדז, האָט לויט די גענויע אינסטרוקציעס פון צ. ק. פון „תרבות" בעשלאָסען צו פערלענגערען די פערשפרייטונג פון די וואַהל־קאַרטען ביז דעם 10. אַפּריל. די וואַהלען קומען פאָר ווי אין גאַנץ פוילען דעם 19. אַפּריל. די וואַהל־קאַמיסיע ביים „מרכז עברי" בעאַרבייט שוין לויט די אינסטרוקציעס פון צ. ק. דעם וואַהל־מאָדוס. אויף די יום־טוב טעג זענען בעשטימט געוואָרען אַ רייהע פערזאַמלונגען און בעראַטונגען אין אַלע אָרגאַניזאַציעס.

HEMOGEN KLAWE
naśladują, jednak tylko orygi-nalny z firmą Klawe leczy os-łabienie, wyćienczenie, nerwy.

די העברעאישע אווענד־קורסען ביי דער ציונ. אָרגאַניזאַציע

די למודים אויף די העברעאישע אָווענד־קורסען ביי דער ציוניסטישער אָרגאַניזאַציע ווערען נאָך מאָל פאָרטגעזעצט ווערען ביז סוף שול־יאָהר. עס זענען טעטיג מעהרערע גרופּען פאַר ווייניגער אָדער מעהר אוואַנסירטע אין דער שפּראַך. איינשרייבונגען אין אַלע גרופּען ווערען נאָך ווייטער אָנגענומען.

די העברעאישע ביבליאָטעק „עבריה"

די לייטונג פון דער ביבליאָטעק „עבריה" (צעגעלניאַנע 4), וועלכע ליגט אין די הענד פון „מרכז עברי" פיהרט ווייטער די אַקציע פון פּאָפּולאַריזירען די ביבליאָטעק און פערגרעסערן די צאָהל לעזער. עס ווערט געזאָרגט דערפאַר, אַז אין דער ביבליאָטעק זאָלען געפינען זייער גייסטיג שפּייז אַלע קרייזען פון דער העברעאיש־לעזענדער בעפעלקערונג. די צאָהל פון די ביכער אין דער ביבליאָטעק שטייגט כסדר. אויסער ביכער פון דער אַלטער ליטעראַטור פון דער השכלה תקופה א. אַז. וו. געפינט זיך א גרויסע צאָהל בענדער פון דער נייער העברעאישער ליטעראַטור, פון די נייעסטע אויסגאַבען ווי אויך אַ בעזונדערע אָפּטיילונג ספּעציעל פאַר דער יוגענד. די ביבליאָטעק איז אָפען דריי מאָל וועכענטליך (זונטאָג, דינסטאָג און דאָנערשטאָג פון 8 ביז 10 אָווענד) אין לאָקאַל פון דער ציוניסטישער אָרגאַניזאַציע (צעגעלניאַנא 4).

יודיש פאָלקס־טעאַטער, זגערזשער 17 טעל. 193-03

מיט'ן אנטייל פון דער סובריעטין **רעגינא בוימאַן.**

דעם עמת'ן עונג יו"ט אין פאלקס־טעאטער! זינגט / טאנצט / וויצן / הומאר / סאטירע / לאכן
הינט, מאנטאג, דעם 6־טען אפריל 9 אווענד

פּרעמיערע! צום 1־טען מאָל אין פּוילען! **פּרעמיערע!**

דער שלאגער פון קאמיזם, הומאר, ספּעציעל נייע דעקאָראַציעס

20 נומערן געזאַנג | **די יודישע חתונה** | 20 נומערן געזאַנג

אין 3 אקטען מיט עפּילאָג פון ליליען, מוזיק פון **אלשאנעצקי.**

1. אקט: דער חינוך ביים רב ר' וועלוועלע
2. אקט: דאָס לעבען פון זיין זוהן דעם אפּערן־זינגער מיט א קריסטין
3. אקט: אין אנ'אמעריקאנער נאכט־קאַבאַרעט.

אין דער „יודישער חתונה" ווערען געזונגען פאָלגענדע לידער:
מענער־ווייבער פאָלגט אינזער עצה, דאָס תורה'לע, א מאמע איז דער בעסטער פריינד, א פאָר אויף ביידע אזא יאָהר, ליבע קומט אליין אין שטוב, איציק ביזט א כוואט, מענדעל גיב דיין האנד, דאָס מיידעל פון איסט סייד, די יודישע חתונה, מזל־טוב, יודיש חסידיש, כלה־בעזעצען, חופּה־צערעמאָניע, היינטיגע מיידלעך. :—: עס טרעט אויף דער ספּעציעל אנגאזשירטער נעגער־טענצער **דזשאָן דזשאנסאן,** וועלכער וועט טאנצען די נייעסטע **דזשאַז־טענץ.**

היינט, מאנטאג, 4 נאָכמיטאָג צו ביליגע פּרייזען

דער חזן מיט דער חזנ'טע — און דער — **שמש אין דערמיט**

ס'נעמט אנטייל פרויען: בעזמאַן, בוימאַן, ל. גאָלדשטיין, ח. מאכאראָווסקא, פּאָדערמאַן, ראָזענציוויג. מענער: אריעל, באַלבירסקי, גאָלדבערג, דראנאָוו, טופּמאַן, נייהויז, מאכאראָווסקי, פּאַלאנסקי, פּאַסטעל. לייטער: **ח. אַריעל.** סופלער: **וו. נייהויז.** אדמיניסטר.: **נ. גאָלדשטיין.**
בעמ.: פאָרשטעל. למובת אינסטיטוציעס און פעריינען ווערען פערקויפט צו צוגענגליכע פּרייזן
בילעטען צו בעקומען אין קאַסע פון פאָלקס־טעאַטער. — דער זאַל איז גוט בעהייצט.

PALACE

גרויסע יו"ט־פּרעמיערע!

נייעסטע פּראָדוקציע פון 1931 י.
די פרעהליכסטע און אנגענעהמסטע קאָמיקער־פּאר

PAT i PATACHON

טיראָלער שיסער

הורגאַנען געלעכטער! גרויסע קאָמעדיע אין 12 אַקטען א.ג.

סימפאָנישער אָרקעסטער אונטער דער לייטונג פון ה' ל. סאַנטאָר. אָנהויב פון די סעאַנסען טעגליך 4 נ"מ. שבת, זונטאָג און יום־טוב 12 בייטאָג. אויפ'ן 1־טן סעאַנס אַלע פּלעצער פון 50 גר. אָן

CZARY!

— היינט און ווייטערע טעג! —

גרויסער יום־טוב־שלאַגער!

געהיימניש פון דער לימוזינע

(די פּאַסירונג פון אַ גרויסער שטאָט)

אויסערגעוועהנליכע דראמע פול מיט סענסאַציעס און עמאָציעס אין 12 אַקטען.
אין דער הויפּטראָלע: דער קעניג פון די אייראָפּעאישע סענסאַציאָניסטען

HARRY PEEL

די פּרייזען פון די פּלעצער זענען נישט געהעכערט. טעגליך פון 4—5 נאָכמיטאָג; שבת און יום־טוב פון 12—3 נאָכמיטאָג זענען די פּרייזען פון אַלע פּלעצער צו 50 גר.

אקציע צו שאפען אהיים פאר'ן יודישען טעאטער און יודישען אקטיאר

גראנדיעזער פלאן פון צענטראלען יודישען ארטיסטען-פעראיין

געשפרעך מיט'ן פערוואלטער פון ארטיסטען-פעראיין ה' יובילער

אין לאדז ווײלט איצט דער פערוואלטער פון יודישען ארטיסטען-פעראיין אין פוילען ה' מ. יובילער, וועלכער איז געקומען אין אונזער שטאט אין צוזאמענהאנג מיט דער אקציע וואס דער צענטראלער יודישער ארטיסטען-פעראיין אין פוילען האט אונטערגענומען צו שאפען א הויז פאר'ן יודישען אקטיאר. מיר האבען געפונען פאר נויטיג זיך צו אינפארמירען ביים ה' יובילער וועגען דעם גרויסען און הערליכען פלאן וואס הויבט שוין אן צו רעאליזירט צו ווערען.

— אין וואס בעשטעהט אייגענטליך אייער אקציע, האבען מיר געפרעגט דעם ה' יובילער.

— דער בעשלוס אנצוהויבען אין גאנץ פוילען אן אקציע צו שאפען א הויז פאר'ן יודישען אקטיאר איז אנגענומען געווארען אויפ'ן פלענום פון הויפט-ראט ביים צענטראלען ארטיסטען-פעראיין נאך אין חודש יאנואר 1931. דאס ערלעדיגען די פארמאליטעטען ביי דער מאכט האט געדויערט 3 חדשים און איצט הויבט זיך די ווירקליכע אקציע אן, אומעטום אין דער גאנצער וועלט, האבען שוין די אקטיארען-פעראייבען זייערע הייזער, אויך דער פוילישער ארטיסטען-פעראיין אין פוילען פיהרט שוין זייט 2 יאהר אן אקציע צו דעם צוועק און שוין איצט טרעט ער צו צו בויען א גרויסע פרעכטיגע היים פאר'ן יודישען אקטיאר, ביי אונז יודען, האט ה' יובילער ווייטער געזאגט, איז די פראגע נאך פיל ברענענדער, ווייל מיר פערמאגען בישט קיין אײן יודישען טעאטער-בנין, אזוי אז די היים, וועלכע מיר וועלען בויען וועט בישט זיין נאר פאר'ן יודישען אקטיאר, נאר א היים פאר'ן יודישען טעאטער.

— ווי אזוי ווילט איהר שאפען די מיטלען צו אזא פערהעלטנישמעסיג גראנדיעזער אונטערנעהמונג?

— די הויפט-הכנסה וועלען מיר האבען פון דעם 10-גראשענדיגען אפצאהל וואס וועט גענומען ווערען פון יעדען בילעט אין אלע יודישע טעאטערען אין פוילען, דער דאזיגער אפצאהל הויבט שוין אן גענומען ווערען פון הייבט אן. אויף דער אנ'ערער זייט פון בילעט וועט זיך געפינען די ספעציעלע מארקע וואס מיר האבען אויסגעפערטיגט. די דאזיגע אקציע קען אונז געבען, לויט די סאמע פעסימיסטישע אויסרעכענונגען 90 טויזענט זלאטעס א יאהר, אזוי אז נאך 5 יאהר וועט זיין אזא קאפיטאל, וועלכער וועט אונז ערלויבען אנצוהויבען צו בויען דאס הויז, בעהמענדיג אין אכט, אז די אקציע וועט נאך ווייטער געפיהרט ווערען. ווייטער גלויבען מיר אין א ברייטע געזעלשאפטליכע אקציע און ענדליך לעגען מיר פיל האפנונג אויף אונזערע חברים אין מערב אייראפא און בעזונדערס אין אמעריקא, וואו אונזערס א דעלעגאציע וועט ספעציעל פאהרען, מיר זענען זיכער אין דער ווארימסטער אונטערשטיצונג מצד אונזערע חברים און פריינד אויף יענער זייט ים.

— אפשר וואלט איהר געקענט זאגען עפעס קאנקרעטעס וועגען דעם געפלאנטען בוי.

— הגם ס'איז נאך פריהצייטיג וועגען דעם צו רעדען, אבער איך וועל בקיצור איבערגעבען וואס מיר פלאנעווען. מיר ווילען אויפבויען א בנין, אין וועלכען ס'זאל זיך געפינען א גרויסער טעאטער, א קלייבער קאמעראלער זאל, א היים פאר דורכרייזענדע אקטיארען, א אינטערנאט און א פאלקסשול פאר קינדער פון אקטיארען וואס וואנדערען און קענען נישט מיטנעהמען זייערע קינדער און א עמעריטען-היים פאר יודישע אקטיארען.

— צי איז אבער יושרדיג אויפצובויען דעם גראנדיעזען בוי אין ווארשא, אויב איהר פיהרט די אקציע אין גאנצען לאנד?

— וועגען די קלענערע ערטער איז דאך נישטא וואס צו רעדען, ס'קען זיין א רייד, א חוץ ווארשא, וועגען לאדז, ווילנא, לעמבערג און קראקא. וואס שייך רעפרעזענטירען דאס יודישע טעאטער וועט איהר אליין מודה זיין, אז אזא בנין דארף שטעהען אין ווארשא, אבער איך זאג אייך אויפריכטיג, אז אויב אין פערלויף פון 5 יאהר וועט זיך די לאגע נישט ענדערען, דאס הייסט, אז אויב אין פערלויף פון דער צייט זאל לאדז ווייטער נישט האבען קיין אייגענעם ווינקעל, וואו צו שפילען יודיש טעאטער וועט דער דאזיגער געפלאנטער בנין געשטעלט ווערען אין לאדז, אויב אבער לאדז וועט צו דער צייט האבען וועלכען ס'איז בנין וועט דאס הויז פאר'ן יודישען טעאטער און יודישען אקטיאר געשטעלט ווערען אין ווארשא.

דערביי, האט פערענדיגט ה' יובילער, וויל איך אייך אויפמערקזאם מאכען, אז אויב אין לאדז זאל זיך אנהויבען א געזעלשאפטליכע אקציע אויפצובויען א יודישען טעאטער, איז דער צענטראלער ארטיסטען-פעראיין גרייט איבערצוגעבען דעם ביילעטען-אפצאהל פון לאדז פאר דער דאזיגער אקציע צוזאמען מיט אן'ענטשפרעכענדער סובסידיע פון דער צענטראלע.

ה' יובילער האט אונז נאך איבערגעגעבען פיל איינצעלהייטען וועגען דער סימפאטישער אקציע וועלכער איז ווערט די ווארימסטע אונטערשטיצונג פון אלע שיכטען פון דער יודישער בעפעלקערונג.

י. ד.

ד״ר יוזעף זאקס

נעכטען אין אווענט איז געשטארבען איינער פון די אנגעזעהענסטע בירגער אין אונזער שטאט ד״ר יוזעף זאקס. דער פערשטארבענער וועלכער שטאמט פון אנגעזעהענסטען יודישען יחוס איז געווען א געזעלשאפטליכער טוער פון ברייטען פערנעהם און האט פערנומען פיל הויכע אמטען. ער איז געווען פארזיצער פון לאדזער סוחרים פעראיין (פעטריקאווער 73) וויצע פארזיצער פון דער לאדזער האנדעלס קאמער א. א. וו.

פאר'ן קריג האט דער פערשטארבענער געהערט צו די אנפיהרער פון דער יודישער אסימילאציע און נאך אין די צייטען פון דער דייטשער אקופאציע האט ער אלס מיטגליד פון שטאט-ראט געהערט צום פוילישען קאלא״ אין שטאט ראט. בעת די וואהלען צום ערשטען סיים איז ער ארויסגעשטעלט געווארען אויף דער ליסטע פון די אסימילאטארען אלס ערשטער קאנדידאט. אבער מיט דער צייט האט ער זיך אלץ בעהנטער דערנעהנטערט צו די יודען, פון וועלכע ער איז אמאל געווען אפגעריסען און האט אלץ מעהר אנגעהויבען ווייטיגען מיט זייערע וועהען און לײדען, ער האט נישט אויפגעהערט צו זיין א הייסער פוילישער פאטריאט, אבער די רואיבאציע פון יודישען לעבען האט אויף ד״ר זאקס שטארק געווירקט און ער האט זיך לעצטענס שטארק אינטערעסירט מיט פראבלעמען פון יודישער ווירטשאפט.

אין סוחרים פעראיין האט ער ענטוויקעלט א ברייטע טעטיגקייט לטובת דעם סוחרטום און האט פערהיט פון אונטערגאנג פיל יודישע עקזיסטענצען.

ד״ר זאקס איז זייט א פאר וואכען געווען שווער קראנק, זיין טויט האט ארויסגערופען א שטארקען רושם אין אונזער שטאט און א טיפען טרויער ביי אלע וועלכע האבען איהם געקענט.

פון יודישען טעאטער אין פילהארמאניע

נעכטען איז אין פילהארמאניע אויפגעפיהרט געווארען די פרעמיערע פון דער נייער אפערעטע „די פערסישע כלה״. דער עולם וועלכער האט אויסגעפילט דעם זאל האט די אפערעטע זעהר גוט אויפגענומען. די געזאנג נומערען, דעקאראציעס און דאס ארטיסטען שפיל האט ממש בעגייסטערט דעם עולם, וועלכער האט די ארטיסטען געמאכט שטארקע אוואציעס. הייבט ווערט די אפערעטע אויפגעפיהרט צום צווייטען מאל.

פון פאלקס טעאטער

הייבט ווערט געשפילט די „פוילישע כלה״ אפערעטע מיט געזאנג און טענץ אין דער אויפפיהרונג בעטייליגט זיך דער גאנצער אנסאמבל מיט דער סוברעטע רעגינא בוימאן אין דער שפיץ.

„אין פאליש אויף דער קייט״

ביי דער יודישער טעאטער-סטודיע אין „הזמיר״

הייבט 9 אווענט ווערט געגעבען י. ל. פרץ'ס „אין פאליש אויף דער קייט״, צו פאפולערע פרייזען.

ראדיא-פראגראם

מאנטאג, ד. 6 אפריל

לאדז 11,58 צייט-סיגנאל, פראגראם, קינא- און טעאטער-רעפערטואר, 12,15 מוזיק פריהמארגען קאנצערט פון דער ווארשאווער פילהארמאניע, 13,20 מוזיק פון ווארשא, 15,40 פראגראם פאר קינדער (טראנסמיסיע פון ווארשא), 16,10 פארטראג פון קאטאוויץ, 16,30 גראמאפאן-מוזיק פון ווארשא, 16,40 „חגאות צווישען פאלק״ (טראנסמיסיע פון ווארשא), 16,55 גראמאפאן מוזיק פון ווארשא, 17,10 אנגענעהמע און נוצליכע ידיעות (טר. פון ווארשא), 17,25 ליטעראַרישע פירטעל שעה (טר. פון ווארשא), 17,40 פאפולערער מוזיק קאנצערט אויסגעפיהרט פון פוילישען ראדיא-ארקעסטער (טר. פון ווארשא), 1900 פערשידענעס, 19 25 פארלעזונג (טר. פון ווארשא), 19 40 פראגראם אויף מארגען קאמוניקאט פון „פאר הינדערט יאהר״ און לאדזער ספארט קאמוניקאט, 2000 אויזיציע פון ווארשא „נעגערישע הומארעסקע״, 20,30 פעליעטאן א. ט. „דער גלאנץ און שאטען פון עלטסטען פארלאמענט אויף דער וועלט״ (טר. פון ווארשא), 20,45 אפערעטע „די גלאקען פון קארנעוויל״, (טר. פון ווארשא), 23,00 „פ א ט.״ וועטער, פאליציי-און ספארט - קאמוניקאטען, טאנץ מוזיק פון ווארשא.

מעלדונג

צעירי מזרחי לאדז קיליסקיעגא 44

הייבט, ג' חומ״פ (מאנטאג) 8 א זייגער אווענד קומט פאר אנ'אקאדעמיע געווידמעט דער 10 יעהריגער עקזיסטענץ פון הפועל המזרחי אין ארץ ישראל. רעפערירען וועלען די ח״ח לאפגאס (ווארשא), א. אסט, א. מארעק, פעליק און א.

פון „מחזיקי חולים״

די טעג איז פארגעקומען די גענעראל-פערזאמלונג פון „מחזיקי חולים״, געעפענט די פערזאמלונג האט דער פרעזעס ה' גאלדבערג, עס איז געוועהלט געווארען אלס פארזיצענדער ה' שטרויסמאן, אלס בייזיצענדע ה' קראנהיים און זדונסקי ראובן, אלס סעקרעטאר ה' פיעטרקאווסקי ביגעם, ה' יאמניק גיט אב דעם טעטיגקייטס-בעריכט פון יאהר 1930 אין פאלגענדע ציפערן: ערטיילט דאקטוירים-וויזיטען 2168, בחנמ'דיגע דאקטוירים פאר ארימע קראנקע – 683, בחנמ'דיגע מעדיצינען – 663, מעדיצינען מיט 20 פראצענט בילי- גער – 4075, נאכ'טוג צו 820 פערזאן, ארויסגעבארגט כלים 1767, משמורים געשיקט 286, אין אלגעמיין האבען געהאט נוצען פון פעראיין 10,462 פערזאן. די אלגעמיינע פערזאמלונג דריקט אויס א דאנק דער פערוואלטונג. נישט קוקענדיג אויף די שלעכטע צייט, האט זי ערטיילט הילף קרוב 11 000 פערזאן. ה' פעלטע לעזט דעם פראטאקאל פון דער רעווידיר-קאמיסיע און אויך דעם בודזשעט אויפ'ן יאהר 1931, די אלגעמיינע פערזאמלונג אקצעפטירט דעם בודזשעט אויף 30.000 זל. די פערזאמלטע דריקען אויך אויס א דאנק דעם ה' אלשעווסקי פאר שפענדען זיין האנאריום פון מעדיצינישע הילף פאר ארימע קראנקע אויף א סומע פון 200 זל. די פערזאמלונג נעמט אויך אן א בעשלוס צו עפענען אין קירצענס ביים פעראיין א אמבולאטאריום, און אויך א אייגענע אפטייק. עס זענען געוועהלט אין דער נייער פערוואלטונג: פרעזעס שמחה גאלדבערג, וויצע-פרעזעס זיינגוויל קאנסענס, סעקרעטאר נתן פערסיץ, דוד לעווקאוויטש, זעליג ראפאפ, יעקב דוד יאמניק, יודל גראסמאן, יחיאל מאיר לאסקער, שמואל שטרויסמאן, ראובן זדונסקי, רעווידיר-קאמיסיע: ישראל סוויטאנאווסקי, משה פעלטע, אברהם לעווי.

רעוויזיאניסט. קרייז-קאנפערענץ אין לאדזער וואיעוואדזטווע

נעכטען איז אין לאדז געעפענט געווארען די קרייז-קאנפערענץ פון די רעוויזיאניסטען אין דער לאדזער וואיעוואדזטווע. צו דער קאנפערענץ זענען געקומען 33 דעלעגאטען פון 13 שטעט וועלכע רעפרעזענטירען 2300 ארגאניזירטע מיטגלידער.

פונ'ם צ. ק. זענען געקומען רעד. מ. לייזעראוויטש און אינזש. האלפערין פון ווארשא. אין פרעזידיום זענען געוועהלט געווארען גראיוער, ווייבשטיין, ראזענבלום, ראטקאוויטש און טושינער און אלס סעקרעטערען אובערבוים און סוכאוויצקי.

נאכדעם ווי ס'איז געוועהלט געווארען א פערמענענץ-אויסשוס האבען די דעלעגאטען אפגעגעבען בעריכטען פון די שטעט זגערזש, פאביאניץ, ראדאמסק, פיעטריקאוו, לענטשיץ, אזארקאוו, טאמאשאוו, קאליש, לאדז א. אנד.

די פייערליכע ערעפנונג פון דער קאנפערענץ איז פארגעקומען אין לאקאל פון וויזא (שענקעוויטש 26).

פרץ-אקאדעמיע פון דער הזמיר-סטודיע

דאנערשטאג, דעם 9. אפריל, 10-30 פריה, ארדענט אײן די „יודישע טעאטער-סטודיע״ אין „הזמיר״ א פייערליכע אקאדעמיע געווידמעט דעם 16. יאהרצייט פון אונזער גרויסען דיכטער י. ל. פרץ. מיט א רעפעראט וועגען פרץ'ן א. ד. ט. „פרץ דער ראמאנטיקער״ וועט האלטען די בעוואוסטע זשורנאליסטין מיטארבייטערין אין „יווא״ אין ווילנא פרל. נחמה עפשטיין אויסער דעם וועט די „יודישע טעאטער-סטודיע״ אויספיהרען י. ל. פרץ'ס ווערק אין 3 אקטען „אין פאליש אויף דער קייט״ די פרייזען זענען פון 50 גר. אן.

פון „ארטט״

הייבט — „מיר געזעגענען זיך״...

הייבט ווערט אין „ארטט״ געשפילט דער לעצטער פראגראם א. ג. „מיר געזעגענען זיך״, מיט וועלכען דאס יונגע לאדזער קונסט-טעאטער געזעגענט זיך מיט זייבע פריינד און בעזוכער.

גלייך נאך יום טוב פאהרט דער „ארטט״ אוועק אויף א גרויסען טורנע, און די ערשטע שטאט, וואו עס וועלען פארקומען זייבע גאסטשפילען וועט זיין ווארשא (אין „סקאלא״-טעאטער).

אין די ווארשאווער ליטעראריש-קינסטלערישע און געזעלשאפטליכע קרייזען גרייט מען זיך אויף א פייערליכען אופן מקבל פנים צו זיין דעם לאדזער יוגענדליכען קונסט-טעאטער, וואס האט זיך קונה שם געווען אין דער גאנצער טעאטראלישער וועלט.

הייבט ווערען געגעבען 2 פארשטעלונגען: 8 און 10 א זייגער.

מארגען געזעגענונגס-קאנצערט פון וויקטאר כענקין

א זעהר גרויסען אינטערעס האט ארויסגערופען דער געזעגענונגס-קאנצערט פון וועלט-בעריהמטען פענאמענאלען זינגער און טאלאנטפולען ארטיסט דער אונפערגלייכליכער וויקטאר כענקין, וועלכער קומט פאר מארגען דינסטאג, (4-טער טאג חול-המועד 7 אפריל אין פילהארמאניע זאל.

וויקטאר כענקין פערלאזט קירצליך אייראפא, ווייל ער איז געווארען אנגאזשירט אויף א פאר יאהר קיין אמעריקא.

אין פראגראם פון מארגענדיגען קאנצערט וועט דער בעריהמטער קינסטלער אויספיהרען: לצים לידער, נייע ציגיינער-לידער, נייע יודיש-חסידישע לידער, נייע באראנזשער לידער און ווי אויך נייע קאווקאזער (קינטא) לידער.

דעם חג הפסח

קאנט איהר פייערן מיט ר'

מענדיל בארנשטיין'ס ווייז

„אילוסטרירטער פוילישער מאנטשעסטער״

אונטער דער רעדאקציע פון אלי בארוכין איז ערשינען דער מערץ-נומער פון דער לאדזער צייטשריפט פאר ווירטשאפטליכע, געזעלשאפטליכע און קולטורעלע פראגען „אילוסטרירטער פוילישער מאנטשעסטער״, מיט ארטיקלען פון: פראפ. מ. באלאבאן, סטאראסטע אלעקסי רזשעווסקי, דיר. ע. קראסוסקי, ד״ר ה. לודוויק, ב. שפעט, אסקאר בערמאן, סטעפאן געלבארט, מאגיסטער יוזעף ליטווין, אברהם ענגעל, ד״ר ז. עלענבערג, אלי בארוכין, ברונא וויבאווער א. א.

דער נומער איז רייך אילוסטרירט און עסטעטיש ארויסגעגעבען.

Polskie Transatlantyckie Towarzystwo Okrętowe Sp. Akc.
LINIA GDYNIA-AMERYKA
organizuje cykl morskich podróży turystycznych transatlantyckim okrętem:
„POLONIA“ (15.000 tonn)

WYCIECZKA PO MORZU BAŁTYCKIEM: Ryga, Tallin, Helsingfors, Stokholm, Visby
Od 1 czerwca do 10 czerwca b. r. — Ceny od zł. 325.—

WYCIECZKA NA FJORDY NORWEGJI: Kopenhaga, Bergen, Sognefjord, Moldefjord, Nordkap, Trondheim. Ceny od zł 500.—
Od 18 lipca do 2 sierpnia b. r. —

WYCIECZKA PO MORZU PÓŁNOCNEM: Kopenhaga, Londyn, Rotterdam, Kanał Kiloński. Ceny od zl. 375.—
Oo 6 sierpnia do 17 sierpnia b.r. —

WYCIECZKA PO OCEANIE ATLANTYCKIM: Gdynia, Halifax, New York, Niagara.
Od 29 lipca do 26 sierpnia b r. — Ceny od zł. 1.975.—

3 WYCIECZKI DO KOPENHAGI Ceny od zł. 150.—
Odjazd w dniach: 20 maja, 24 czerwca i 16 września b.r

Główne Biuro Pasażerskie — Warszawa, Marszałkowska 116.
Informacje i sprzedaż biletów w biurach LINJI GDYNIA-AMERYKA, w biurach „Wagons-Lits-Cook“ oraz tow. „Orbis“

UWAGA! PASZPORTY i WIZY ZAGRANICZNE z wyjątkiem do Stanów Zjednoczonych A. P. ZBĘDNE.

ד״ר רייטלער-קוריאנסקי צוריקגעקעהרט.

Dr. med.
Gustawa ZAND-TENENBAUMOWA
פרויען-קראנקהייטען און אקושעריע
האט זיך איבערגעטראגען
אויף פיעטרקאווער 109
טעלעפאן 220-25 נעמט אן פון 12–1 3–5

„טאז" איז צוגעטרעטען צו ארגאניזירען די זומער-קאלאניעס

די קינדער-קאלאניע פון „טאָז" געפינט זיך אין דעם באַקאַנטען געגענד פאר זומער-וואוינונגען — אין ווישניאָווא-גורא. האָרט נעבען דעם וואלד שטעהען דריי גרויסע געביידעס: צוויי הילצערנע און איינע אַ געמויערטע.

איינע פון די דאָזיגע געביידעס איז איינגאַנצען בעשטימט פאר ווירטשאַפט: דאָרט געפינט זיך די קיך, דאָס באָד צימער, די פּראַלניע אין צימער פאר דער לייטונג, פאר דער אַדמיניסטראַציע.

צוויי געביידעס זענען בעשטימט פאר די קינדער. אין יעדער געביידע געפינען זיך צוויי גרויסע זאַלען צו פופציג בעטלעך אין אַ שלאָף-זאַל, אַזוי אַז צוזאַמען קענען זיך געפינען אין דער קאָלאָניע צוויי הונדערט קינדער. אין איין געביידע געפינט זיך צוויי עס-צימערן. אין יעדער געביידע גרויסע גלעזערנע ווערענדעס, ווי די קינדער שפּילען זיך אין פאַל פון שלעכטען-וועטער, און וואַש-צימערס מיט לויפענדע וואַסער, ווי די קינדער קענען זיך וואַשען יעדען פריהמאָרגען און פאר דעם שלאָפען.

צום ערשטען מאָל האָט די געזעלשאַפט „טאָז" אַרויסגעשיקט קינדער אויף דער קאָלאָניע אין 1922 יאָהר — דאַמאָלס איז אַרויסגעשיקט געוואָרען סך-הכל 260 קינדער. שוין דאָס צווייטע יאָהר אין 1923 איז די צאָהל קינדער פערדאָפּעלט געוואָרען, און אַזוי יעדעס יאָהר האָט זיך די צאָהל קינדער פערגרעסערט ביז די צאָהל האָט דערגרייכט 800 מעהר קאָן די קאָלאָניע נישט אויפנעהמען. אָנהויבענדיג פון 1926 יאָהר ווערט יעדעס יאָהר אַרויסגעשיקט איבער 800 קינדער.

צוזאַמען איז אין פערלויף פון 9 יאָהר אַרויסגעשיקט געוואָרען 6422 קינדער.

דער אופן ווי אַזוי אויסקלויבען קינדער האָט זיך אַ סך מאָל געענדערט. שטענדיג האָט זיך געהאַנדעלט וועגען דעם ווי אַזוי אויסקלייבען די שוואַכסטע, די נויטבעדערפטיגסטע, די אָרעמסטע קינדער.

די קאַנדידאַטען אויף דער קאָלאָניע ווערען בעשטימט פון די קינדער, וועלכע בעזוכען די אַזוי-גערופענע שטעטישע פאָלקסשולען און פון די געזעלשאַפטליכע שולען און חדרים, וועלכע אנערקענען די מעדיצינישע השגחה מצד „טאָז" אַ גאַנץ יאָהר. העכער 16.000 יודישע קינדער בעזוכען די שטעטישע פאָלקסשולען, איבער 2000 קינדער געפינען זיך אונטער דער שול-היגיענע אויפזיכט פון „טאָז" — אַזוי אַרום דאַרף מען 800 קינדער אויסקלויבען פון 18.000.

דאָס איז זעהר אַ שווערע אויפגאַבע. ביים היינטיגען טאָג ווערט די פראַגע דערלעדיגט אויף דעם פאָלגענדען אופן.

די פערוואַלטונג פון „טאָז" אַרבייט אויס אַ גאַנץ איבערפלעכליכען פּלאַן פון פערנאַנדערטיילען די צאָהל קינדער צווישען די שולען.

עס ווערט גענומען אין אַכט נאָר די צאָהל פון די קינדער, וועלכע בעזוכען די שול און טיילווייז אויך די געגענד, אין וועלכער די שול געפינט זיך. די שולען פון דער אָרימער באַלוטער געגענד ווערט אָוועקגעגעבען מעהר ערטער אויף דער קאָלאָניעס, ווי די שולען פון מיטען-שטאָט.

דער פּלאַן ווערט צואוויסען געגעבען די שולען, דער שול-דאָקטאָר צוזאַמען מיט דער שול-לייטונג שטעלען צוזאַמען די ערשטע ליסטע פון קאַנדידאַטען, נעמענדיג אין אַכט דעם געזונד-צושטאַנד פון קינד און די מאַטעריעלע לאַגע פון די עלטערען. די צאָהל קאַנדידאַטען דאַרף זיין מינדעסטענס צוויי מאָל אַזויפיל פון די צאָהל ערטער אויף דער קאָלאָניע.

די ליסטע ווערט איבערגעשיקט אין „טאָז". די פערוואַלטונג פון „טאָז" מאַכט הויז-בעזוכען ביי די עלטערען פון די קאַנדידאַטען און שטעלט פעסט זייער מאַטעריעלע לאַגע. עס ווערען אויסגעקלייבען די אָרעמסטע. נאָכדעם בעטראַכט די קינדער נאָכאַמאָל דער שול-דאָקטאָר פון „טאָז" אָדער אַ דאָקטוירים-קאָמיסיע מיט דעם פאָרשטעהער פון דער פערוואַלטונג — דער רעפערענט פון די זומער-קאָלאָניעס — די דאָזיגע קאָמיסיע בעשטעטיגט ענטגילטיג די קאַנדידאַטען אויף דער קאָלאָניע.

דאָס אויסהאַלטען די קאָלאָניעס קאָסט אַ גאַנץ בעדייטענדע סומע, ביי די גרעסטע אנשטרענגונגען מצד דער לייטונג מוז אויסהאַלטען איין קינד איין טאָג קאָסטען 2 גילדן. אַזוי, אַז דעם זומער איז נויטיג צו שאַפען מינדעסטענס 45.000 ביז 50.000 גילדען צוזאַמען מיט די אינוועסטיציעס, רעמאָנט און ד. ג.

נאָר די לאָדזער וואיעוואָדשאַפט ערטיילט יאָדעס יאָהר אַ סובווענץ ביז פינף טויזענד זלאָטיס, די „טאָז"-צענטראַלע האָט די סובווענץ פערקלענערט ביז גאָר, און פרינציפּ דאַרפען די עלטערן איינצאָהלען צו 15 זלאָטעס פון יעדעס קינד. עס ווערען אָבער אויסגעקליבען אַזעלכע אָרימע קינדער, וועלכע קענען נישט ברענגען קיין געלד.

עס איז נויטיג אַ ברייטערע אונטערשטיצונגען לטובת די זומער-קאָלאָניעס.

Dr. med. H Karaś
אינערליכע און קינדער-קראַנהייטען
זגערזשער 16
נעמט אָן פון 11 ביז 1 און פון 3 ביז 7 אָוונד.

לאָדזער יודישער קאַמעראַל-טעאַטער
נייער
„אררט"

אין ווייסען זאַל
„מאַנטיפעל"
זאַכאַדניאַ 43.
קינסטלערישער לייטער:
מ. בראַדערזאָן.

סוף פון סעזאָן! לעצטע וואָך פאַר'ן אפּפאָהרען קיין וואַרשאַ.
היינט מאַנטאַג, דעם 6-טען אַפּריל (3-טער טאָג חול המועד) — 2 פאָרשטעלונגען:
אָנהויב 7.45 און 9.45 אָוונד
גראַנדיעז, יום-טוב'דיג און געזעגנונגס-פּראָגראַם א. נ.
„מיר געזעגנען זיך"
אין פּראָגראַם:
1) כשר לפּסח, עקסצענטריש-שפּיל פון משה בראָדערזאָן.
2) חרוסת, באָמבאַסטישער מאָנאָלאָג
און דער גאַנצער שלאַגער-פּראָגראַם
„יום-טוב אינדערוואָכען"
בילעטען צו בעקומען ביי דער קאַסע פון 5 אַ זייגער נאָכמ. אָן.

הייגט און פאָלגענדע טעג!
גרויסער יום-טוב-פּראָגראַם!
דער קעניג פון די זינגער
ליבלינג פון דער וועלט
Maurice Chevalier
— אַלס —
זינגער פון פּאַריז
אויסערן פּראָגראַם: קלאַנג-צוגאַבע
אָנהויב אין געוועהנליכע טעג 4.30 אַכטמיטאַג
שבת, זונטאַג און יום-טוב 12.30 בייטאַג
פּאָפּולערע פּרייזען.

דער „פּוילישער שטערן" (3

סענסאַציאָנעלער ראָמאַן פון דעם וועלט-קריג

האַרי אָקווינ איז אַריינגעפאַלען אין אַ מין טרוימערישע שטימונג: די בילדער פון שמוץ און בלוט זענען פערווישט געוואָרען אין זיין זכרון און האָבען זיך פערביטען אויף ריינקייט, אויף דער זויבערקייט פון לעבענספרייד און רוה.

זיין אויפמערקזאַמקייט האָט זיך ווידער געווענדט אויף דער ביהנע.

דער צושויער-זאַל איז, ווי פערגליווערט געוואָרען אין אַנ'אָנגעשטרענגטען שווייגען.

אין דער לופט האָט זיך פערשפּרייט אַ מאָדערנער בערוישענדער זיסער דופט.

דער אָרקעסטער האָט שטיל אָנגעהויבען צו שפּילען אַ מזרח מעלאָדיע.

מאָריס האָט שטיל איינגערוימט האַרי'ן.

— אָט איז זי!

דעם מאַיאָרס אויפמערקזאַמקייט איז איינגאַנצען געווען קאָנצענטרירט אויף דער וואונדערליך שעהנער פרוי אין אַ הויכען זילבערנעם טראַכט.

זי איז געזעסען אויף אַ שוואַרצען טראָן, ווי אַנ'אומבעוועגליכער פערגליווערטער געץ, אַ האַלב-נאַקעטע, און ביי איהרע פיס זענען געלעגען די קנעכט.

דער געץ האָט זיך אַ ריהר געטון, דער אָרקעסטער איז אַנטשוויגען געוואָרען, און פון הינטער די קוליסען האָבען זיך דערטראָגען די קלאַנגען פון אַ צויבער-פלייט און פון אַ צימבעל-פייקעל.

די טענצערין האָט זיך אויסגעגליכען, און איז אוועקגעשוואומען אינ'ם טאַנץ, בויגענדיג תאווה'דיג איהר יונגען וואונדערפולען גוף...

די בעוועגונגען זענען געוואָרען אַלץ שנעלער און שנעלער, דער געקלאַפּער פון פייקעל אַלץ שטאַרקער, פער'עקשנטער, און דער טאַנץ איז מגולגל געוואָרען אין אַ שטורמישען וויכער פון ליידענשאַפט און שגעון.

דער עולם האָט, ווי אַ פער'כשופטער, אונגעוועגליך געקוקט אויף דער סצענע, געקוקט און געגאַפט מיט אָפענע מיילער, ביז דער פאָרהאַנג איז נישט אַרונטערגעפאַלען מיט דעם לעצטען קלאַנג פון דעם צימבעל.

האַרי האָט זיך אַרומגעקוקט און דערזעהן, אַז זיין קאָלעגע שטרענג האָט זיך אויפגעשטעלט.

— איך געה הינטער די קוליסען — האָט יענער אַ זאָג געטון מיט פּלומרשטער גלייכגילטיגקייט.

— צו נור-על-דין? איך גיי אויך.

שטרענג האָט זיך אומגעשלאָסען צוריקצוהאַלטען; בעמערקט, אַז דאָס איז אומבעקוועהם, פאָרגעלייגט האַרי'ן אַנ'אַנדערש מאָל דאָס צו טון... אָבער האַרי האָט זיך ענערגיש אויפגעהויבען פון זיין פּלאַץ.

— איך וויל זיך נישט שיידען מיט אייך, מאָריס, — האָט ער זיך פונאַנדערגעלאַכט — איך גיי מיט אייך... אַזאַ הערליכע פרוי האָב איך נאָך אויף מיין לעבען נישט געזעהן!

קאַפּיטעל דריי

קוויטמאַן בעגעגענט אַנ'אַלטע בעקאַנטע

אין יענעם אָוונט האָט זיך נור-על-דין פערשפּעטיגט מיט איהר אויפטריט אויף דער ביהנע מיט פינף מינוט.

דער דירעקטאָר פונ'ם „פּאַלאַס"-טעאַטער האָט עס שוין געהאַט איבערגענוג.

ווען קוויטמאַן האָט זיך שוין געהאַט פיר מאָל געוויזען אויף דער ביהנע אויף די פאָדערונגען פונ'ם פּובליקום, און איז געגאַנגען צוריק אין דער גאַרדעראָבע, האָט הינטער די קוליסען געבושעוועט אַ שטורעם:

דער רעזשיסער פלעטשער האָט אויסער זיך פאַר כעס געשריגען אויף דעם הייפּל משרתים און יוצא משרתים, מיט וועלכע די בעריהמטע טענצערין איז געקומען קיין לאָנדאָן.

דאָס איז געווען — אַ קאַמער-מיידעל אַ פראַנצויזקע, אַ דיקער פליפעלדיגער אימפּרעסאַריאָ אַנ'איטאַליענער, זיין סעקרעטאַר אַ טונקעל הויטיגער אַרגענטינער אין דער הויפּט-פּאַרטנער פון דער נור-על-דין, אַ טענצער אין אַנ'עגיפּטישען קאָסטיום.

אַלע זיי האָבען גערעדט צוזאַמען, און דעם ג'ויסען גילאַ'יעם האָט מען בלויז געקאָנט זיך פונאַנדערקלייבען אין די צאָרניגע געשרייען פון פלעטשער'ן:

„דאָס מאָל איז — אָדער זי, אָדער איך!.. ביידע צוזאַמען אַרבייטען אין טעאַטער, דאָס איז אַנ'אויסגעשלאָסענע זאַך"!

— אָטאָ בין איך!

צו דער גרופּע אויפגערעגטע מענשען איז צוגעקומען אַ יונגע צויבערליכע פרוי אין אַ טייערען פוטערנעם מאַנטעל, און פריהליך אַ פּאַטש געטון דעם רעזשיסער אין פּלייצע:

— איך בין גרייט!

מאָריס קוויטמאַנ'ס פּנים האָט זיך בעדעקט מיט אַ געדיכטער נעץ פון קנייטשען, און איז פּלוצים צעשוואומען געוואָרען אין אַ ברייטען שמייכעל.

געשעהען איז עס דערפאַר, ווייל די טענצערין האָט זיך פּלוצים אַ לאָז געטון צו איהם מיט ברייט-געעפענטע אָרעמס.

— גאָט מיינער! מיסטער מאָריס!

— די קליינינקע אסתרל!

דער רעזשיסער האָט אָבער געשטערט דער פריידיגער צוזאַמענטרעפעניש פון די ביידע פריינט.

מיט איין האַנד האָט ער אַרונטערגענומען דעם מאַנטעל פון דער טענצערינס פּלייצעס, און מיט דער צווייטער אַרויסגעשטופּט זי לייכט אויף דער ביהנע.

אַרויפגעהענדיג אויף די טרעפּלעך, האָט נור-על-דין אַ בליק געטון מיט איהרע בלענדענדע צייהן און געשאָקעלט מיט'ן קאָפּ, צו קוויטמאַנען.

— וואַרט דאָ צו אויף מיר!.. גוט?.. וועלען מיר אַ שמועס טון!

— דאָס איז מיינע אַנ'אַלטע בעקאַנטע. — האָט מאָריס קוויטמאַן געגעבען צו פערשטעהן זיין טאָכטער מערי'ן, ווען ער האָט זיך שוין איבערגעטון אין זיינע טאָג-טעגליכע מלבושים.

ער איז צוגעגאַנגען צו איהר, בעת זי האָט געקוקט אויף דער סצענע דורך אַ שפּאַרע אין די דעקאָראַציעס, און געזאָגט:

— זי איז געווען אַ קליינע אַקראָבאַטקע אין דער אַקראָבאַטען טרופּע פון די „זיבען דיופאַנס", וועלכע האָט געהאַט אַ ריזיגען ערפאָלג מיט אַ יאָהר... צוואַנציג צוריק... אַ שיין מיידעל איז זי געווען די קליינע אסתרל... און איצט, זעה נאָר, ס'אַ בעריהמטהייט זי איז געוואָרען!

צוריקקומענדיג פון דער ביהנע, איז נור-על-דין צוגעגאַנגען צו קוויטמאַנען, און ממש אָפּגעטריבען פון זיך די צימער מיידעל מיט דעם גרויסען הייפּל פערעהרער, וואָס האָבען זיך פערזאַמעלט הינטער די קוליסען.

— מיין טייערער פריינד! — האָט זי זיך אָפּגערופען אויף אַ שלעכטען ענגליש — איך בין אַזוי גליקליך, וואָס איך זעה אייך!.. דאָס איז אייער טאָכטער?.. זי האָט אייערע אויגען, מיסטער מאָריס, אייערע גוטע גרויסע אויגען! שוין אַ גאָר גרויסע מיידעל! גאָט מיינער, ווי איך בין אַלט געוואָרען!..

זי האָט זיך פונאַנדערגעלאַכט מיט אַ ליב האַרציגען זילבערנעם געלעכטער.

— קומט שנעלער אין מיין גאַרדעראָבע. דעם מאַנטעל דערלאַנגט מיר!

איינהילענדיג זיך אין דעם וואַרימען פוטער, האָט זי אָוועקגעפיהרט איהר פריינד צו דער ווינדע.

דער גרויסער גאַרדעראָבע-צימער פון נור-על-דין איז געווען פול מיט כלערליי מענשען.

דער אָפיציר אין אוניפאָרם איז געווען מיט אַ קאָפּ העכער פון אַלע.

איהם האָט בעגלייט אַנ'ענגלענדער אין אַ פראַק.

— אַ! קאַפּיטאַן! — האָט אויסגערופען די טענצערין, אויסשטרעקענדיג צו שטרענג'ען די האַנד.

האַרי אָקווינ'ן האָט זיך אַרויסגעוויזען, אַז אין איהר בעגריסען זיין פריינד האָט זיך אַרויסגעהערט בולטער האַס.

(פאָרטזעצונג קומט).

דאס טאג-בוך פון א פערקילהטען

(פעליעטאן)

פון יוסף מאַרשעליק

שבת: איך האב היץ, און דער קאפ טוט מיר וועה, און מיך נודיעט. די פראשקעס, וואס די מוהמע פעשע האט מיר געבראכט, העלפען נישט. נאך די פראשקעס איז מיר געוואָרען א סך ערגער. די מוהמע פעשע זאגט, אז דאס איז גוט אזוי. דאס איז, זאגט זי, א סימן, אז די פראשקעס הויבען-אָן צו ווירקען. אויב די פראשקעס זאָלען אזוי „ווירקען" נאך א שטיקעל צייט. בין איך א פאר-טיגער.

זונטאג: היינט האט מען מיר געשטעלט באנקעס. די מוהמע ביילע האט געמאכט א גע וואלד, אז אויב מ'וועט מיר גלייך נישט שטעלען קיין באנקעס, לויפט זי אוועק אין פאליציי און דערצעהלט, אז מען הרגעט אוועק אנ'אומשולדיגען. מיין קוזין איז געווען געגען באנקעס. אויב, האט ער געזאגט, שוין יא שטעלען עפעס צום אויסצי-הען די שלעכטע געבליטע', איז נאר פיאווקעס. דאס האט ארויסגערופען א שטורמישע דעבאטע און שיער נישט געפיהרט צו פעטש. נאר א נס וואס די מוהמע ביילע איז געווען בערייט צו געהן אויף קאמפראמיסען און ערקלערט, אז אויב מ'וועט איהר נאכגעבען באנקעס, וועט זי איינגעהן אויף פיאווקעס. דער קאמפראמיס איז אנגענומען געוואָרען. בקיצור, מען האט מיר געשטעלט באנקעס. נאך די באנקעס איז מיר געוואָרען אזוי שרעקליך נישט-גוט, אז איך פיהל, גאר פשוט, ווי איך עק זיך. אויב גאט וועט מיר געבען כח און איך'ל אויס-האלטען ביז מ'וועט מיר שטעלען די פיאווקעס, איז זעהר מעגליך, אז איך זאל ווי-עס-איז דער-ציהען ביז מארגען. דאס איז אבער בלויז געריכט אויב די פיאווקעס וועלען מיך נישט דערהרג'ענען.

מאנטאג: מיין היץ איז היינט שטארק געשטיגען, און מיר האט אנגעהויבען שטעכען אין א זייט, אבער ביידע מוהמעס מיינע זאגען, אז מיר איז בעסער. ווען מ'זאל מיר לאזען אויסשלא-פען זיך, וואלט מיר, פיהל איך, געוואָרען א סך לייכטער. מ'לאזט אבער נישט. היינט א גאנצען טאג איז אנגעגאנגען א דעבאטע, די מוהמע ביי-לע האט געטענה'ט, אז מיר איז בעסער מחמת די באנקעס. וואס זי האט געהייסען שטעלען. קו-זין טשארלי האט גע'טענה'ט, אז פאר דעם, וואס מיר איז בעסער. זאל מען דאנקען נאר די פיאוו-קעס. מיין גאנצע פאמיליע איז צוטיילט אויף צוויי לאגערען — באנקיסטען און פיאווקיסטען. ווען איך זאל קענען אלעמען ענטפערען, וואלט איך אויך יענומען א ווארט אין דער פראגע. איך וואלט זיי אלעמען געשיקט צום טייוואל.

דינסטאג: צו דעם וועהטאג אין זייט איז מיר היינט צוגעקומען א שארף שטעכעניש אין דער פלייצע, און מיין קוזינע טאמארע, וועלכע האט אמאל שטודירט צוויי מאנאטען אויף מעדי-צין האט מורא. אז ביי מיר ענטוויקעלט זיך א לונגען-אנצינדונג. אלע האבען אפילו גרויס רעס-פעקט פאר איהר מיינונג, אבער קיין לונגען-אנצינ-דונג קען דאס, זאגען זיי, נישט זיין. ביי אונז אין דער משפחה, זאגען זיי, האט נאך נישט פאסירט, אז אימיצער זאל שטארבען פון לונגען. טאמארא האט געוואלט ברענגען א דאקטאר, האט מען זיך אויסגעלאכט פון איהר. עס איז געבליבען, מ'זאל מיר צולייגען א פלאסטער און געבען צו טעמען די פאה"ע פון קאכעדיג זאלץ-וואסער. דער דאזי-גער פלאן האט ארויסגערופען עטליכע פראטעסט. מיין פלימעניק האט ערקלערט, אז אויב מ'וועט מיר געבען צו שמעקען זאלץ-וואסער און נישט איינגעבען א פארציע הייסען שנאפס מיט האניג, וועט ער אלעמען צופאטשען די מארדעס. מיין ברודער ישכר, וועלכער האט די גאנצע צייט געשוויגען, האט ענדליך אויך בעשלאסען צו נע-מען א ווארט, און געזאגט, אז געגען אט דעם אלעם האט ער גארנישט וואס אויסצוזעצען, נאר אויב מ'וויל, אז ער זאל אלעמען נישט ארויסטריי-בען פון הויז, זאל מען מיר, חוץ דעם אלעם, איינגעבען א טיי-לעפעלע רעבארבערין. דער סוף איז געווען, אז מען האט מיר געגעבען אלע מת-נות, און איך האב דערנאך א גאנצען אווענד, פאר נישט-גוטקייט, געבראכען מיט דער גריגער גאל.

מיטוואך: מיין גאנצע פאמיליע פיהלט זיך שטארק בעפרידיגט מיט דעם, וואס איך האב נעכטען אזוי שטארק געבראכען. דער קוזין זאגט אז דאס האט מיר זיין פלאסטער געמאכט צום ברעכען. און מיין פלימעניק פערדאנקט דאס זיין הייסען שנאפס מיט האניג. אלע זעהן אין דעם א סימן, אז איך בעסער זיך. דער פאקט איז אבער, אז איך פיהל זיך היינט א סך ערגער איידער ווען עס איז פריהער, זינט לעצטען שבת. דער וועה-טאג איז היינט פיל שארפער, און דאס שטעכעניש אין דער פלייצע — פיל גרעסער. איך דענק, אז דאס האב איך צו פערדאנקען די שפייז, וואס מען האט מיר אוגעהויבען צו געבען. מיינע ליבע קרו-בים האבען זיך מיטאמאל ארומגעזעהן, אז כ'האב נאך פון שבת אן גארנישט געגעסען. דער סוף איז געווען, אז כדי צו פערמיידען ברוגז'ן און מחלו-קות'ן אין דער פאמיליע, האט מען מיר געגעבען דריי מאכלים.

דאנערשטאג: איך בין עפעס אזוי ווי אין א היגערפלעט. שוין באלד צעהן שעה ווי איך ליג און ריהר זיך נישט פון ארט. מיינע הענד און פיס זענען מיר ווי געליימט, און ווען נישט דאס שטעכעניש אין דער פלייצע, וואלט איך גארנישט געפיהלט. מיינע קרובים האבען בעשלאסען, אז ווי באלד איך רוהה איז מיר מסתמא, גאט צו דאנקען בעסער, בלויז פון צייט צו צייט לויפט אימיצער פון זיי ארויין אהערצו, טוט אויף מיר א קוק, און איך הער ווי ער אדער זי גיט דערנאכדעם אפ א בעריכט: „ער רוהט". פון דער קיך קומען אהער אריין פערשיעדענע ריחות, פון וועלכע מיר הויבט אן ווערען אויסגעזעהן נישט גוט. דאס קאכט מען דארט פאר מיר — וואס ווייס איך נישט. אויב איך מאך נישט קיין טעות געהט מען מיר געבען צו עסען א פארציע לעבער. לעבער, זאגען זיי אלע, איז די געזונטסטע זאך פאר א מענשען, והא ראיה: דאקטוירים הייסען עסען לעבער. גאט, גיב מיר כח דאס אויסצוהאלטען!

פרייטאג: איך פיהל... אז ווען איך זאל קענען אטעמ'ען... כ'האב נאך אזויפיל צו טון... שווער צו שיידען זיך פון...

אנ'אינטערעסאנטער יום-טוב-נומער „ליטעראַרישע בלעטער"

עס איז איצט ערשינען אַ דאָפעל-נומער „ליטע-ראַרישע בלעטער" מיט זעהר אַ רייכען און אינטע-רעסאַנטען אינהאַלט. צוערשט קומען איניגע זאַכען געווידמעט דעם זעכציגסטען יאָהרצייט פון י. ל. פּרץ. עס קומען עטליכע קינדער-מעשהלעך, ווי אויך אַ פראגמענט פון אַ ליד אין פראזע, געדרוקט צום ערשטען מאָל פון פּרצעס כתב-יד: פּרצעס קינ-דער-יאָהרען — זכרונות פון פּרצעס יוגענט-פריינד ד"ר יצחק גליבטער; אַנ'אַרטיקעל פון נחמן מייזיל וועגען פּרצעס העברעאישער פּאָעמע „קידוש-השם"; אויף אַ בעזונדערער זייט זענען געבראַכט 6 בילדער פון פּרץ מיט זיין פאַמיליע. — דער-נאָך קומט אַנ'אַרטיקעל פון ש. ניגער — ים-קראַנק-הייט נאָר וואו איז דער ים? (אַ פּאָר ווערטער ווע-גען דער יובילייי-„אָפּשאַצונג" פון מאַני לייב אין „אויפקום"); אַ גרויסער אַרטיקעל פון אַ. לונאטשאַר-סקי — אַנ'ענטפער ראָמאַן ראלאַנען און סטעפאַן צוויגען וועגען אַ רייה פּראָבלעמען פון דער היינטי-גער צייט: אין דער בעלעטריסטישער אָפּטיילונג קומען: דוד בערגעלסאָן — אַ פראגמענט פון זיין נייעם ראָמאַן „פּענעק": ישראל אשענדאָרף — קברנים (לידער); יעקב באטאשאנסקי — שלמה לעפקעס און דשוסעפע מאַריאַ (דערציילונגען) — קאַדיע מאַלאַדאָווסקי —אַ קינדער מעשהלע; חיים לעוויק פון בירא בידזשאן — אַ נאַכט אויף דער טוגונסקע (אַ בילד פּוג'ם לעבען פון דער יודישער יוגענט אין בירא בידזשאַן); אַנ'אַרטיקעל פון בעקאַנטען פּוילישען שריפטשטעלער ברונא וויבאַ-ווער וועגען מלחמה א. ב. „דאָס מלחמהלע"; יאַנאָס טורקאָוו — ווער איז שולדיג? (צום אונטערגאַנג פּונ'ם רעפּרעזענטאַנץ-טעאַטער אין ווארשא); אַנ-אויפרוף צו דער יודישער געזעלשאַפט וועגען דעם 15-יאָהריגען יובילייי פון דער „ווילנער טרופּע"; אַנ'אַרטיקעל פון שמואל זאַראַמב וועגען דעם ערשט-ערשינענעם זאַמעלבוך „אַמאָל איז אַ יובל"; אַ ריי קונסט-הילעס צו יודישע ביכער; באַטיצען וועגען ניי-ערשינענע יודישע ביכער; ענטפערס אויף דער אַנקעטע פון די לעזער „וואָסער בוך איז מיר אַמ-שטאַרקסטען געפעלען"; לסוף אַ רייכע ליטעראַ-טור און קולטור, טעאַטער און קונסט-כראָניק.

עס איז אַ נומער, וואָס דאַרף געלייענט ווערען דורך אַלע פריינד פון דער יודישער ליטעראַטור.

ווערבעריז קליניק כירורגישע

„SANATO"

אגראַראַוואַ 10, טעל. 213-57

1-טע און 2-טע קלאַס

ערצטליכע אויפזיכט איבער דער מוטער און קינד

פרייזען פון געבורט

אין 2-טע קלאַס צוזאַמען מיט פערהיטונגס-מיטלען

200 זל.

אויגען-אָפּטיילונג פון ד"ר מעד. י. קראַוש

עמפפאַנגס-שעה'ן פון 1 ביז 2 נאָכמיטאָג.

כירורגישע אָפּטיילונג פון ד"ר מעד. מ. קאַנטאָר

עמפפאַנגס-שעה'ן פון 1 ביז 2 נאָכמיטאָג.

קלאַנג-פילם-טעאַטער

„CASINO"

היינט פייערליכע פּרעמיערע!

גרעסטער פּוילישער רעדעווי-ריגער קלאַנג-פילם א. נ.

ס'האַרט אויף דער גאַס

אין די הויפּט-ראָלען:

NORA NEY, ZBYSZKO SAWAN, KAZ. JUNOSZA-STĘPOWSKI.

די אקציע שפּילט זיך אָפּ געגענוואַרטיג. פּראָדוקציע: „Leofilm"—וואַרשאָ.

רעאַליזאַציע: J. Gardan ווערטער: Konrad Tom מוזיק: S.Kataszek

אויסער'ן פּראָגראַם: לאַנד-אַקטואַליטעטען.

אָנהויב פון די סעאַנסען 4.30 נאָכמ. שבת, זונטאָג און יום-טוב-12 אַ זייגער בייטאָג.

בעמערקונג: פּאַספּאַרטוס, הנחה-בילעטן און פריי-קאַרטען זענען בעת יום-טוב אונגילטיג.

ר. איזראַעל.

אויף זינדיגע וועגען

סענסאַציאָנעל-עראָטישער ראָמאַן פון לאָדזער לעבען 58

קאַפּיטעל 29

דאָקטאָר סאַפיר'ס ענטוישונג

די „לאָדזער נאַכריכטען" זענען געריסען גע-וואָרען פון די צייטונגס-פערקויפער פון די הענד. די צייטונג האָט געבראַכט די גרויסע פאַרטזעצונג פון דעם אָנהויב וועגען דער גנבה פון דער ער-פינדונג. די צייטונג האָט געשריבען, אַז זי האָט די ערשטע מיטגעטיילט וועגען דער סענסאַציאָנע-לער גנבה און איז איצט אין דער מעגליכקייט מיט-צוטיילען וועגען דעם, ווער די גנבה האָט אויסגע-פיהרט און דאָס סענסאַציאָנעלסטע אין דער געשיכ-טע איז דאָס, וואָס די ערפינדונג פון אינזשיניער העגריק הערץ, וועלכע מ'האָט געהאַלטען, אַז זי וועט מאַכען אַנ'איבערקעהרעניש אין דער גאַנצער כעמישער אינדוסטריע, איז גאָר געווען אַ פאַלשע, אָהן שום ווערט און די דאָקומענטען זענען צונויפגע-שטעלט געוואָרען, נאָר אימיצען אָפּצונאַרען, אַדער דער אינזשיניער הערץ האָט זיי צונויפגעשטעלט זעהר קונציג צוליב דעם, כדי צו ציהען פון „כע-מיקפאַל" געלד.

— די איינציגע געהיימניש איז דער דאָזיגער פערפלאָנטערטער געשיכטע, האָט די צייטונג גע-שריבען, איז נאָר געבליבען די, וואָס מען ווייסט נישט, ווער ס'האָט בעשטעלט די גנבה און צו וואָס און ווער ס'האָט דערהרג'עט דעם אינזשי-ניער הערץ.

די צייטונג האָט אָבער צוגעזאָגט איהרע לע-זער, אַז שוין אין די נאָהענטסטע טעג וועט די אויספאָרשונג האָבען די מעגליכקייטען אויפצוקלע-רען אויך דעם דאָזיגען פינסטערען פונקט אין דער סענסאַציע.

אָבער נישט נאָר די דערמאָהנטע ידיעה איז געווען די סיבה, וואָס מ'האָט געריסען די צייטונג פון די הענד. אַ חוץ דורגעשיכטע מיט דער ער-פינדונג איז דער צייטונג נאָך געווען איין סענסאַ-ציע, וועלכע האָט אויפגערודערט גאַנץ לאָדז, בע-זונדערס די יודישע בעפעלקערונג מעהר ווע ניגער האָט זיך אין דער צייטונג געלייענט פאַלגענדע אי-בעראַשענדע געשיכטע.

„אין צוזאַמענהאַנג מיט'ן אַרעסט פון דער חברה אַפּעריסטען, וועלכע האָבען די גע'גנב'עטע דאָקומענטען פון „כעמיקפאַל" געוואָלט אַריבער-שמוגלען קיין דייטשלאַנד און מיט די אַקטען, וואָס די דייטשע פאָליציי האָט איבערגעשיקט קיין לאָדז, איז דעם אויספאָרשונגס - ריכטער פאַר ספּע-ציעלע ענינים זשאַרסקי, וועלכער איז ספּעציעל אין דעם ענין דעלעגירט געוואָרען פון וואַרשא, גע-לונגען צו פאַלען אויף די שפּורען פון מערדער פון דעם סטודענט ראַפאַל נאַטאַנסאָן. ווי בעקאַנט האָט דער דאָזיגער מאָרד, וואָס איז פאָרגעקומען אין דעם הויז, וואו ס'וואוינען די אַקאַדעמיקער, בשעתו געמאַכט אַ גרויסען רושם און בשום אופן האָט זיך ביז איצט נישט איינגעגעבען צו כאַפּען דעם מערדער. לויט די אַקטען, וואָס זענען צוגעשיקט געוואָרען פון בערלין ווייזט זיך אַרויס, אַז דער דאָרטיגער פאָליציי איז דער מערדער פון נאַטאַנסאָ-נען געווען בעקאַנט און איצט האָט זיך וועגען דעם אויך דערוואוסט די לאָדזער פאָליציי. ווי ס'שטעלט זיך אַרויס איז דער מערדער אַ פרוי און דאָס אַ פערזאָן פון דער אַריסטאָקראַטישער פאַמיליע ביי אונז אין שטאָט. דאָס איז נישט קיין אַנדערער ווי פריילין ראָמאַ גוטמאַן.

ווי שמערצליך ס'זאָל נישט זיין פאַר אונזער צייטונג צו ברענגען די דאָזיגע ידיעה, מוזען מיר אָבער טון אונזער זשורנאַליסטישען חוב. פריילין גוטמאַן איז בעקאַנט אַלס ערנסטער געבילדעטער מענש, וועלכע האָט געטון זעהר פיל גוטס אין אונ-זער שטאָט, ווי די אויספאָרשונג האַלט אָבער, האָט פריילין גוטמאַן אויסגעפיהרט אַ פאַרטייאישען אור-טייל. פריילין גוטמאַן זאָל געהערען צו דער קאָמו-ניסטישער פּאַרטיי און ראַפאַל נאַטאַנסאָן איז לעצ-טענס געווען אַ קאָנפידענט.

ס'געהען אָבער אַרום נאָך פערשידענע ווערסיעס וועלכע מיר קענען נאָך נישט איבערגעבען. יע-דענפאַלס איז דער ענין געוואָרען זעהר ערנסט, נאָכ-דעם ווי אין הויז פון דעם מיליאָנער גוטמאַן זענען לעצטענס געשעהען אויסטערלישע זאַכען. דער מאָרד איבער דעם אינזשיניער מערטענס אין וועמענס הענד ס'האָבען זיך געפינען די גע'גנב'עטע דאָקומענטען פון „כעמיקפאַל" און דאַן דער פלוצ-לונגדיגער טויט פון סאַמועל גוטמאַן אַליין. די אויס-פאָרשונג אין דעם ענין פון מאָרד איבער ראַפאַל נאַטאַנסאָן האָט זיך אָבער דערווייל געמוזט אָפּשטע-לען, ווייל פריילין ראָמאַ גוטמאַן איז געפעהרליך קראַנק אויף אַ מוח-ענטצינדונג. נעבען איהר בעט איז אַוועקגעשטעלט געוואָרען אַ פאָליציי-וואַך.

צוליב דעם גאַנג פון דער אויספאָרשונג איז דער שאָפער יאַקוב ראָטמאַן און דאָס מיידעל מאַ-ניע ווייטער פערהאַלטען געוואָרען אין אַרעסט, כדי זיך צו דערוויסען זייער שייכות אין דער פערפלאָנ-טערטע העכסט-סענסאַציאָנעלער קרימינאַליסטישער געשיכטע, הגם ס'איז שוין גענוי פעסטגעשטעלט גע-וואָרען, אַז קיין דירעקטען אַנטייל האָבען זיי נישט גענומען, נישט אין דער גנבה און נישט אין קיין איינעם פון די מאָרדען". די גאַנצע שטאָט איז געווען איבעראַשט פון דער דאָזיגער סענסאַציע. אומעטום האָט מען נישט גערעדט וועגען עפעס אַנדערש. מ'האָט פערגעסען וועגען אַלעם און נאָר געהערט דעם נאָמען פון ראָמאַ גוטמאַן.

דאָקטאָר סאַפיר איז היינטיגע נאַכט זעהר גוט געשלאָפען. נאָך זעהר פיל שלאָפלאָזע נעכט, וואָס ער האָט פערבראַכט ביים בעט פון זיין איינציגען פריינד ראָמאַ גוטמאַן. נאָך דער זעהר שווערער מיה און אַרבייט, וואָס ער האָט מיט זיין גרויסען מעדיציניש ווינסען אָנגעווענדעט צו ראַטעווען דאָס לעבען פון דער שטערבליך קראַנקער האָט זיך, איהם בעכטען איך אָווענד אויסגעוויזען, אַז זיינע בעמי-הונגען זענען נישט קיין אומזיסטע, אַז איהם האָט זיך איינגעגעבען צו בעקעמפען דעם מלאך-המות, וועל-כער האָט מיט זיין שווערד געשוועבט איבערן בעט פון דער קראַנקער. בעכטען אין אָוענד האָט זיך איהם אויסגעוויזען, אַז דער קריזיס איז פאַריבער און אַז די קראַנקהייט וועט אָנהויבען שוואַכער צו ווערען. דאָקטאָר סאַפיר האָט זיך דעריבער ערלויבט איבערצולאָזען ביים בעט פון דער קראַנקער זיינע אַ יונגערען קאָלעגע, אַנ'אויפוואַקסענדער מעדיצי-נישען עלוי און אַליין אַהיימגעגאַנגען צו זיך, כדי זיך ווי געהעריג אויסצורוהען, ווייל אַ חוץ זיין חוב אַלס דאָקטאָר בנוגע דער קראַנקער ראָמאַ, האָט ער נאָך געמוזט ערפילען דעם חוב אַלס פריינד בנוגע דעם פערשטאָרבענעם סאַמועל גוטמאַן. ס'איז אויף איהם געלעגען דער מאָראַלישער חוב צו פיהרען דאָס הויז און די געשעפטען פון גוטמאַנען, אויף וויפיל דאָס איז פאַר איהם מעגליך געווען, אַזוי לאַנג ביז ראָמאַ וועט געזונד ווערען און ער'רעט איהר קענען אַלץ איבערגעבען און אַליין צוריק-קעהרען אין זיין איינזאַמקייט אַריין, צוריק צו זיינע ביכער און צו זיינע געדאַנקען, צו זיין טרויער און עלענדקייט.

היינט איז אָבער ד"ר סאַפיר געווען אין אַ זעהר גוטער שטימונג. ער איז אויפגעשטאַנען גאַנץ פריה און גלייך אַוועקגעפאָהרען צום פּאַלאַץ פון גוט-מאַנען.

דאָקטאָר סאַפיר איז אַפילו נישט איינגעפאַ-לען איצט צו קויפען קיין צייטונג, ווייל דער דאָק-טאָר האָט זיך געפיהרט זעהר סיסטעמאַטיש און רעגעלמעסיג. די צייטונגען האָט ער ערשט אַדורכ-געקוקט נאָכמיטאָג. אַזוי איז ער צוגעפאָהרען צו גוטמאַנס הויז אין אַ צופרידענער שטימונג וועהרענדיג בעגריסט דורך אַלע אַרבייטער און דינער פון פּאַ-לאַץ, איז ער אַרויף צו ראָמאַן אין צימער. ווי נאָר ער האָט געעפענט די טיר איז ער געבליבען שטעהן אַ דערשראָקענער, אַ חוץ דעם יונגען דאָקטאָר, וועלכער איז געווען אין צימער פון דער קראַנקער איז נעבען ראָמאַס בעט געשטאַנען אַנ'אָנגעבלאָזענער, אָנגעכמורעטער פּאָליציאַנט.

(המשך קומט)

Pierwszorzędna PRACOWNIA Robót ręcznych ul. Piotrkowska 90.
dostarcza na święta po cenach zniżonych
FIRANKI — STORY — KAPY — OBRUSY e t. c.
Firanki filetowo-tiulowe b. ozdobne za zl. 75.— okno norm.

א האנד-רענדער-מאשין
אין גוטען צושטאנד ווערט
געזוכט צו קויפען.
אפערטען פאר „רענדער"

קלאנג-פילם-טעאטער
„MIMOZA"
ul. Kilińskiego 178.
היינט און פאלגענדע טעג!
גרויסער יום-טוב-פראגראם!
דער קעניג פון די בעטלער
אין די הויפטראלען:
DENIS KING
JANET Mc DONALD
אויסערדעם: קלאנג-צוגאבע און לאנד-אקטואליטעטען.
אנהויב 5.30, 7.30 און 9.15, שבת, זונטאג און יום-טוב 3.30 נ"מ

טוך- און קארט-לאגער
Sz. MAROKO
לאדז, נאוואמיעסקא 2,
פראנט, 1-טער שטאק, טעל. 159-48
עמפפעהלט צום פריהלינג- און זומער-סעזאן
א גרויסען אויסוואהל פון די נייעסטע און בעסטע
דאמען- און הערען-שטאפען.

יעדער איינציגער
האט זיך אי-בערציינגט, אז פאר
מעבעל
דיוואנעס, פעלצען, נייה-מאשינען, גארדעראבען אז"וו
צאהלט די העכסטע פרייזען
א. ווייצמאן שענקעוויטש 23
טעלעפאן 191-00.
ביי מיר איז שטענדיג פארשידען גענוצט
מעבעל אין גוטען צושט"נד צו פערקויפען.

ZACHĘTA
קינא-טעאטער
26 זגערזשער 26
היינט און פאלגענדע טעג!
גרויסער יום-טוב-פראגראם!
פרויען נישט צום חתונה האבען
אין די הויפטראלען:
J. GRAWFORD i NILS ASTHER
אויסערדעם:
„די שטאט פון מיליאנען געפאלענע"
נעכסטער פראגראם: „צווייי וועלטעך"
געקליבענער ארקעסטער אונטער דער לייטונג פון ה' סטעפאנסקי
אנהויב פון די סעאנסען: אין געוו. טעג 4 נאכמ. שבת, זונטאג
און יום-טוב — 12 א זייגער בייטאג. דער זאל איז גוט בהייצט.

הלא חכמה תקרא
ותבונה תתן קולה
אם תקח אמרי ומצותי תצפן אתך
אז תשכב בטח ושנתך כי הלך בתום
ילך בטח ומעקש דרכיו יודע
איבער דעם זאלסט נאר הגטען און בירא
פון ד. מאנעלא
וואס איז איבערגעטראגען געווארען פון
צווייטער הויף אויפ'ן ערשטען הויף
פיעטריקאווער 17, לינקס אפיצינע
פארטער, טעל. 124-95
וואו ס'ווערט ווייטער ערלעדיגט פינק-
טליך און געוויסענהאפט געשריבען א-
לערליי ביטעס: ציווילנע, קארנע,
האנדלאווע, אפעלאציעס, אדוואקאטיעס,
קלויזולעס, זאבעזפיעטשעניעס אויף אלע
שטעט אין פוילען, ועגען דירות אין
אוזשאנד ראזיעמסשע, ווי אויך איבער-
זעצונגען אין אלע שפראכען.
בעמ.: קלויזולעס און זאבעזפיעטשעניעס ווע-
רען ביי מיר ערלעדיגט במשך פון 24 שעה
מיט אכטונג ד. מאנעלא,
פיעטריקאווער 17, 1-טער הויף

1000-טער זל.
קען יעדערער פערדינען דורך
א לייכטע בעמישע פאבריקא-
ציע. פראקטישע רעצעפטען
און גרישער שפראך. פראס-
פעקטען וועלען טרויסגעשיקט
ביילייגענדיג 50 גר. פאסט-
מארקעס, אדרעס:
Biuro Ogłoszeń
L. Justmana, Wilno dla
D-ra chemji.

א קוואליפיצירטע
רעפעזירקע
זאל אויך קענען האנד-
נייען צו סוויטערס ווערט
פון זאפארט געזוכט. צו
ערפאהרען אין אדמ. פון
„נייעם פאלקסבלאט".

איך זוך
א טיכטיגן אגענט
פון דער גאלאנטעריע-
בראנזשע. אפערטען אין
אדמינ. פון דער צייטונג
אונטער „L." 2140

ביליג מצות
מיט א הכשר צו בעקומען
בענעדיקטא 23,
ביי קרול. 2141

ס'ווערט געזוכט
א צימער
אויף א פראצאהניגע מיט א
בעזונדערען איינגאנג ביי א
פאמיליע פאר 2 יונגעלייט
אפערטען אין אדמ. פון דער
צייטונג אונטער „F.F."

א קוואליפיצירטער
שטריקער
קען זיך מעלדען ביי
פ. טענענבוים,
פיעטריקאווער 38.
טעל. 179 60.

* 24 Piotrkowska 24 *
NOWA
Wypożyczalnia Książek
poleca wszystkie ostatnie nowości
* Prenumerata miasięczna 2 zł. *

DOKTÓR
H. WOŁKOWYSKI
האט זיך איבערגעצויגען אויף
צעגעלניאנא 36, טעל. 216-90
ספעציאל-ארצט פאר הויט- און וועגערישע
קראנקהייטען, מענער-שוואכע, אלע ארט
אנאליזען, עלעקטראטעראפיע, בעהאנדלונג
מיט קווארץ-שטראהלען
נעמט אן פון 9 — 2 נארמ. און פון 5 — 9 אווענד
פאר דאמען בעזונדערען ווארטע-צימער.

DR. MED.
L. Pikielny
אוראלאג
ספעציאל-ארצט פאר נירן, בלאז און אורין-קראנקה.
NAWROT 8, tel. 2,19-90
נעהמט אן פון 4—7 אווענד.

DR. MED.
H. LUBICZ
אפ. פאר הויט, וועגערישע און געשלעכטס-קראנק.
אויף צעגעלניאנא 43, טעל. 141-32
עמפפאנגס-שעה'ן 8—10, 12—2, און 5—8 זונטאג
און יו"ט 9—1. פאר דאמען בעזונדערער ווארטע-זאל.

זיכערע הילף און א רפואה
אהן א אפעראציע, אן בלוט, אהן א מעסער און
אהן בלוט-פערגיפטונג פאר קראנקע אויף קילעס פאר
מענער ווייבער און קינדער. פערשידענע קאליקעס
אין גוף פאר הויקערס און פיס

פערלאזט אייך נישט, ווייל
דער ווינקעל-בראך ווערט גרויס
אזוי ווי א מענשען-קאפ, אדער אזוי
ווי א וואסער-קאן און עס פאלט ארײן
אין דעם בוים און דער קראנקער איז
אין א גרויסער סכנה דורך פארדרייען
די קישקעס ווערט ער פראנדיג און
שטערבליך. ספעציעל גומענע הייל-
באנדאזשען אויסגעצייכנט גוט דורך
גרויסע פראפעסאר'ען מיט מיינע בע-
האנדלונג און פון דייטשען פראפעסאר
דאקטאר בראכורעטונג בעזאטינגע זיכער דעם שמערצען און געפעהרליכסטען
ברוך. אויך פאר הויקערס לייטונגען מיט הייל-גארטעלען און אפעראטען פאר
פערקרומטע פיס און פלאט-פוס ספעציעלע איינלאגען אין די שיך. קינסטליכע
גומענע פיס און הענד, גומענע זאקען פאר די גרעסטע קראנקע אדערן.
עמפפאנגט פון 9 ביז 1 בייטאג און פון 3 ביז 7 אין אוונט.
ארטאפעדישע אנשטאלט
Specialist J. RAPAPORT Ortoped
von Lemberg Łódź, WÓLCZANSKA 10,
tel. 221-77, front, parter.
בעמערקונג: דאס פערזענליכע ערשיינען פון די קראנקע איז אונ-
בעדינגט וויכטיג, דיפלאמען האבען אויסגעשטעלט פאלגענדע אוניווערזי-
טעטס-פראפעסארען: פראפ. ד"ר בארענש, פראפ. דר. י. מא-
רישלער, פראפ. ד"ר בר. קיפלאנאווסקי און אויך אנדערע.
מיר נעהמען אויך אן פערזיכערטע פון דער קראנקען-קאסע,
דאנקזאגונג.
דערמיט דריק איך אויס דעם בעסטען דאנק דעם הערן דיר. י. ראפ-
פאפארט. ספעצ. פאר ברוך, וועלכער נעמט אן אין לאדז, וואלטשאנסקא 10
טעל 22-177 פראנט פארט פאר זיין געטישענהאפטע פערלענגען מיר א גוטע-
נעם הייל-באנדאזש לויט זיין מעטאדע האב געליטען אויף ברוך 20 יאהר
און א דאנק איהם בין איך היינט געראטעוועט אזוי, אז כ'קען איהם יעדען
איינציגען היים שטעפעהליע.
Dr. **BERGHOF** Arzt.

DR. MED.
A. SZPRYNGIER
אקושעריע און פרויען-קראנקהייטען
נעמט אן אין דער לעטשניצע „צענטראלנא"
פיעטריקאווער 62 פון 3—4 נאכמיטאג
אזוי אין דער היים
קילינסקיעגא 30, טעל. 222-27
פון 5—7 נאכמ.

Dr. Z. Rakowski
פאר אוירען-, נאז-, האלז- און לונגען-קראנקהייטען
קאנסטאנטינער 9, טעלעפאן 127-81.
שפרעכשטונדען פון 12—2 און פון 5—7. נעמט אויך אן
אין לעטשניצע זגערזשער 17 פון 10—11 און פון 2—3

Dr. med. NIEWIAŻSKI
ספעציאליסט פאר סיפיליס, טריפער און הויט-
קראנקהייטען, בעהאנדלונג פון מענער-שוואכע
אנדזשעיא 5, טעל. 159-40
נעמט אן פון 8—11 און פון 5—9 אוו.
זונטאג און יום-טוב פון 9—1 פארמ.
בעזונדערער ווארטע-זאל פאר פרויען.

Doktór KLINGER
ספעציאל-ארצט פאר וועגערישע, הויט-
און האר-קראנקהייטען
ANDRZEJA 2, tel. 132-28
נעהמט אן פון 9—11 פריה און פון 5—8 אווענד און
פון 1—2 נ"מ אין דער „לעטשניצע פיעטריקאווער 26".

Dr. med. N. ROZEN
צאהן-כירורג
קראנקהייטען פון ציינער, דזיאגנאזעס, גימען א.א.וו.
ציינער-רעגולירונג, רענטגען-דיאגנאסטיק.
אנדזשעיא 7, טעל. 216-57,
עמפפאנגס-שעה' פון 3—7 נאכמ

DR. MED.
Haltrecht
ספעצ. ארצט פאר הויט
און געשלעכטס-קראנקה.,
נעמט אן פון 8—10 פריה,
פון 12—2 נאכמ. און פון
6 ביז 9 אווענד. זונטאג פון
9 ביז 1 בייטאג.
פיעטריקאווער 10
נעמט אן אין לעטשניצע
„סאניטאס" ציגעל-גאס 29
פון 2 ביז 3 נאכמ.

Dr. med.
W. Eychner
גינעקאלאג-אקושער
זגערזשער 11
טעלעפאן 134—72
נעמט אן פון 2—3 נאכמ.
און פון 7½—9 אווענד.

Dr. med. H. KRAUSKOPF
אקושעריע און פרויען-קראנקהייטען
וואוינט יעצט
זגערזשער, 15 טעל. 113-47.
נעהמט אן פון 4 ביז 7 אווענד.

לעטשניצע
פון דאקטוירים ספעציאליסטען
רענטגען-אינסטיטוט
און ערצליך-דענטיסטישער קאבינעט
זגערזשער 17, טעל. 116 33
ד"ר גאלדשטיין-פאלאק אויגען-קראנקה.
פון 1—2
ד"ר וויינבערג אינערן, הערץ און לונגען
פון 1—2 און פון 6—7
ד"ר יוסטמאן נערוועז קראנקה. פון 12—2
ד"ר סטופעל רענטגען פון 12—3 און 4—6
ד"ר פאפיערני פרויען- און געבורט-הילף
פון 11—1½
ד"ר מאנטאר כירורגישע קראנקה. פון 5—6
ד"ר ראקאוסקי נאז, האלז און אוירען-קר.
פון 10—11, 2—3 און פון 6—7
ד"ר ראזענצווייג קינדער-קראנקהייטען
פון 11—12 און פון 4—5
ד"ר רוזשאנער הויט- און געשלעכטס-קר.
פון 1—2
ד"ר נ. ראזעס צאהן - ארצט פון 9—1
ד"ר א. גראדזענטשיק צאהן-ארצט פון 3—7
צאהן-כירורגיע, פלאמבירונגען, קראנען, מאסטען
א.א.וו. ביי דער לעטשניצע איז געעפענט געווארען
א רענטגען-אינסטיטוט. — היילונג פון הויט-
קראנקהייט פון קאפ (פארך) מיט רענטגען-שטראהלען,
פאר בעשטראלונג און דורכלייכטונג, קווארץ-לאמפען,
דיאטערמיע, עלעקטריזאציע, א"ע מעגליכע אנאליזען,
אימפונגען געגען שארלאך (שקארלאטין). — די
לעטשניצע איז אויך אפען זונטאג. חיזיטען אין שטאט

PORADNIA WENEROLOGICZNA
פון דאקטוירים-ספעציאליסטען
זאוואדזקא 1.
נאר פאר וועגערישע הויט-קראנקה.
און מענער-שוואכע אנאליזען פון בלוט
און אויספלוס אויף סיפיליס און טריפער.
קאנסיליומס מיט ספעציאליסטען פון אורא-
לאגישע און נערוועז-קראנקהייטען.
קווארץ-לאמפ. עלעקטרישער
הייל-קאבינעט קאסמעטיק.
-- טעטיג פון 8 פריה ביז 9 אווענד. --
פון 11 ביז 12 ביי טאג און פון 2 ביז 3 נאכמ.
נעמט-אן א פרוי-דאקטאר נור קינדער און פרויען
זונטאג פון 9 פריה ביז 2 נאכמיטאג.
- בעזונדערע ווארטע-צימער פאר פרויען. -
וויזיט 3 זל.

Dr. med.
J. Lubicz
כירורג-ארטאפעד
Gdańska 28, tel. 183-17
קראנקהייטען פון די ביינער, געלענקען,
פערקרימונגען פון די פלייצעס און גלידער
איינגענע פראצאהניע פון זעמטליכע ארטאפעדישע
אפאראטען, ווי: ווקלאדקעס אויף פלאטפוסען, קינסטליכע
הענד און פיס, גארסעטען א. ז. וו.
נעמט אן פון 2,30 ביז 4,30 נאכמיטאג.

אבאנאמענטס-פרייז: אין לאדז — 5 זל. א חודש מיט אפטראגען א היים; אויף דער פראווינץ 6—זל
א חודש; אין אויסלאנד — 8 זל.
פאר'ן אינהאלט און טערמינען די אנאנסען איז דער פערלאג נישט פעראנטווארטליך
די אדמיניסטראציע איז אפען בייטאג און ביינאכט.

פאר'ן טעקסט—18 גר. פרייטאג און ערב יו"ט—24 גר. אין דער זייט 8 שפאלטען
אין טעקסט—40 „ „ „ „ „ 60— „ „ „ 4 „
נאכ'ן טעקסט—12 „ „ „ „ „ 18— „ „ „ 8 „
פאר א מילימעטער-שורה; אויסער דער שטאט 50 פראצ. טייערער. אויסל. 100 פראצ. טייערער. מעלדונגען—10 גר. א ווארט

Za Wydawnictwo „Najer Folksblat", spółdz. z odpowiedz. udziałami: Ch. J. Brzustowski i D. Zilberberg. Redaktor odpowiedzialny: Ch. Kaziner
Czcionkami i druk. „Najer Folksblat", Piotrkowska 21.